

МЕДИЧНА КАДЕМІЯ

№ 11 (388)
ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
13 червня 2015 року

СПІВПРАЦЯ

ВІДМІННИКИ НАВЧАННЯ

ДЕЛЕГАЦІЯ ТДМУ ПОБУВАЛА У ПОЛЬСЬКИХ ВИШАХ

З 2 до 6 червня в рамках міжнародної співпраці відбувся візит до Польщі делегації Тернопільського державного медичного університету ім. І.Я.Горбачевського у складі: ректора, професора М.М. Корди, проректора з науково-педагогічної та лікувальної роботи, проф. С.І. Запорожана, завідувача кафедри анестезіології та реаніматології, професора О.В. Олійника. Відвідали Вроцлав, Суленцин і Білу-Підляську.

2 червня члени делегації зустрілися з ректором Вроцлавського державного медичного університету, професором Марекком Зентеком, проректором у справах розвитку цього закладу, професором Д.Щепетовсь-

ділянці медичної науки. Професор А.Гаміан обіцяв відвідати Тернопільський державний медичний університет задля напруження напрямків спільних досліджень та читання лекцій у жовтні 2015 року.

З червня делегація ТДМУ відвідала клініку Вроцлавського медуніверситету, де відбулася зустріч з директорами клініки Б.Бецом, П.Побротиним і керівником університетської лабораторії Б.Коженьовською. Обговорювалися питання про використання бази клінічних і наукових лабораторій клініки для спільних досліджень.

Наступного дня делегація ТДМУ зустрілася з мером м. Суленцин Патріком Левиць-

ким. Суленцин знаходиться в західній частині Польщі, місцевості, де проживає багато етнічних українців, переселених туди 1945-1947 рр. У місті є лицей, який готує учнів в медико-біологічному напрямку. Підписали угоду про співпрацю між лицеем м. Суленцин і Тернопільським державним медичним університетом ім. І.Я.Горбачевського. Одним з пунктів угоди є те, що лицей м.

Суленцин скеровуватиме до ТДМУ своїх випускників.

5 червня делегація нашого ВНЗ мала зустріч з керівництвом Вищої державної школи імені Папи Івана-Павла II у Білій-Підляській з ректором, проф. Йозефом Бергером, директором інституту здоров'я школи, доктором меднаук С.Спісацькою, керівником напрямку рятівництва, доктором меднаук А.Шліфрчик, керівником інноваційно-дослідницького центру школи, проф. М. Токарською.

Підписано дві угоди: про спільну підготовку медичних сестер з подальшою видачею подвійних польсько-українських дипломів та про спільну участь у кількох наукових дослідженнях. Перше з них – це найбільше в Європі дослідження, яке стосується фізіології харчування та фізичної активності, на яку школа має науковий грант. Керівник проекту – ректор школи, проф. Й.Бергер. Фінансуватиме дослідження польська сторона. Два інших дослідження стосуються діагностики й епідеміології бериліозу та туберкульозу.

Візит відбувся за рахунок польської сторони.

Олександр ОЛІЙНИК,
завідувач кафедри анестезіології та реаніматології, професор

Під час перебування у Вроцлавському медуніверситеті

ким, деканом, професором А.Хейдріхом, докторами медичних наук М.Станьдою та Т.Петрашкевичем. Обговорили питання подальшої співпраці двох університетів в освітній та наукових сферах. Зокрема, досягнуто домовленості про участь студентів, наукових пошуковців і викладачів обох вишів у взаємних обмінах з навчальною та науковою метою в рамках програми ERASMUS MUNDUS MEDEA та ERASMUS+. Якщо конкретно – це можливість для тернопільських студентів навчатися у Вроцлавському державному медичному університеті від 2 тижнів до 1 року, для пошуковців – проводити там наукові дослідження в межах цього терміну, для викладачів – можливість підвищувати у Польщі свою викладацьку майстерність та виконувати наукову роботу. Такі обміни будуть оплачуватися з коштів Євросоюзу з розрахунку майже 750 євро на місяць на одну особу.

Відбулася також зустріч із завідувачем кафедри біохімії Вроцлавського державного медичного університету, професором А.Гаміаном, знаним у всьому світі біохіміком, автором багатьох досліджень з властивостей полісахаридів мікробної стінки. Останні його роботи стосуються вивчення механізмів розвитку опірності до антибіотиків при сепсисі. Досягнуто домовленості про спільні наукові дослідження в цій

Віктор МІЩАНЧУК – студент 1 курсу медичного факультету

Стор. 8

ОГОЛОШЕННЯ

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ»
ОГОЛОШУЄ ДОДАТКОВИЙ
КОНКУРС ЗІ ВСТУПУ:**

у клінічну ординатуру за спеціальністю:

– анестезіологія

Термін подання документів до 25 червня 2015 року.

Лікарі, які бажають вступити до клінічної ординатури, подають на ім'я ректора університету заяву, до якої додають:

- а) особистий листок з обліку кадрів;
- б) копію диплома про вищу медичну освіту та присвоєння кваліфікації спеціаліста «лікар» (завірена печаткою відділу кадрів);
- в) копію сертифіката про присвоєння кваліфікації «лікаря-спеціаліста» з певної лікарської спеціальності (завірена печаткою відділу кадрів);
- г) витяг із трудової книжки;
- г) список опублікованих наукових праць, винаходів і раціоналізаторських пропозицій (за наявності);
- д) виписку з протоколу засідання вченої ради вищого закладу освіти чи закладу післядипломної освіти з рекомендацією лікарю-інтерну на навчання в клінічній ординатурі.

Адреса університету:
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
(сектор аспірантури, клінічної ординатури та магістратури),
тел. 52-45-54.

СТУДЕНТИ ТДМУ ОТРИМУВАТИМУТЬ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ДИПЛОМИ

Про тісну співпрацю й можливість впровадження українсько-польської програми навчання йшлося під час зустрічі ректора ТДМУ імені І.Горбачевського, професора Михайла Корди з пред-

ставниками делегації Вищої школи безпеки (м. Познань, Польща). Зокрема, до нас завітали ректор цього вишу, доктор Анджей Здуняк, декан факультету суспільних наук в Бартошице та Гіжіцко, доктор Хелена Марек, директор Центру міжнародної співпраці Вищої школи безпеки, доктор Клеменс Чижидло, уповно-

важений ректора з питань закордонних зв'язків, доктор Збігнев Шмурло. Головна мета візиту — підписання угоди про співпрацю, обговорення напрямків і перспектив міжнародної співпраці між двома вишами.

У зустрічі також взяли участь декан медичного факультету, професор Оксана Боярчук, проректор з наукової роботи, професор Іван Кліщ, керівник відділу міжнародних зв'язків, доцент Наталя Лісничук, директор навчально-наукового інституту медсестринства, доцент Світлана Ястремська, завідувач кафедри фізичної

реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання, доцент Дарія Козак, завідувач кафедри фармакології з клінічною фармакологією, професор Олександра Олещук.

Співпраця між двома вищими навчальними закладами дасть можливість студентам ТДМУ отримувати подвійний диплом — український і польський.

ДОМОВИЛИСЯ ПРО СПІВПРАЦЮ З ПОЛЬСЬКИМИ МІСТАМИ

Ректор ТДМУ, професор Михайло Корда зустрівся із старостою Суленцінського повіту Патріком Левицьким і начальником відділу освіти Емілією Пшибиши (Польща).

Йшлося про налагодження співпраці між Суленцінським повітом і ТДМУ. Очільник вишу зазначив, що нині в медуніверситеті навчається майже двісті студентів з Польщі, які відзначаються хорошим рівнем знань і сумлінністю у вивченні дисциплін. За його словами, для польських юнаків і дівчат система освіти в ТДМУ є близькою й зрозумілою, адже тут кілька років тому було запроваджено європейський підхід у навчанні.

Патрік Левицький наголосив на тому,

що нині Республіка Польща і він особисто вбачає в Україні надійного партнера. «Ви заслуговуєте бути в Європейському Союзі. Зараз для вашої країни нелегкий час, але ми завжди будемо вас підтримувати. У кожного народу є свої хороші й погані сторінки в історії, але це залишається в минулому і для дослідження науковців. Ми ж повинні думати про майбутнє і як нам у ньому жити, тому щиро сподіваюся на тісну співпрацю та запрошую відвідати наш край», — зазначив пан Патрік.

Ректор ТДМУ, професор Михайло Корда запланував відвідати Суленцінський повіт під час свого найближчого офіційного візиту до Республіки Польща.

«КРУГЛИЙ СТІЛ» ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

За сприяння ректора ТДМУ імені І.Я. Горбачевського, професора Михайла Корди викладачі кафедри медичного права спільно з представниками громадської організації «Інформаційно-правовий центр «Права людини» та студентської ініціативи Тернополя (СІТ) «Наші права» зорганізували «круглий стіл» на тему: «Права людини. Торгівля людьми».

Захід був спрямований на донесення важливої та корисної інформації до студентів-медиків, надання їм нових знань у сфері прав людини, удосконалення наявних знань, які вони здобули під час навчання на кафедрі медичного права.

Організатори «круглого столу» пра-

нули, щоб студенти вміли виявляти порушення своїх прав і свобод, а також знали, куди необхідно звертатися задля їх відновлення та захисту, вміли уникати та протидіяти такому негативному суспільному явищу, як торгівля людьми. Під час заходу використали наочні та відео-матеріали.

Студенти залюбки брали участь в обговоренні теми, вступали у дискусії, змагалися у конкурсі. Захід приніс організаторам та учасникам велике задоволення, багато позитивних емоцій та добрих вражень.

Надія ГУМЕННА,
викладач кафедри медичного права

РАДО ЗУСТРИЛИ КОЛЕГ З ГРУЗІЇ

Торік між нашим ВНЗ і Тбіліським державним медичним університетом були встановлені тісні й дружні контакти. Два виші мають багато спільного у своїй діяльності. Окрім того, досвід Грузії на шляху реформ є цінним нині не лише для ТДМУ, а й для України загалом.

Представники Тбіліського державного медичного університету — проректор, професор Какхабер Челідзе та директор Інституту післядипломної медичної освіти та безперервного професійного розвитку, професор Заза Бокхуа зустрілися з ректором ТДМУ, професором Михайлом Кордою.

Головна мета приїзду грузинських колег полягала в участі у Всеукраїнській навчально-науковій конференції «Реалізація Закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України», яка присвячена пам'яті ректора, члена-кореспондента НАМН України, професора Леоніда Ковальчука. Окрім того, учасники зустрічі обговорили на-

прямки та перспективи подальшої співпраці між двома університетами.

Чималу увагу приділили питанням розробки спільних наукових проектів у сфері експериментальної та практичної медицини, реалізації програми академічної мобільності студентів у рамках проекту «Міжнародні літні студентські школи» та програми академічної мобільності викладачів університетів-партнерів задля читання лекцій з актуальних питань сучасної медичної науки.

Як зазначили колеги з Грузії, нині наші країни об'єднує не лише спільне прагнення впровадити європейські цінності на своїх теренах і розвивати співпрацю, а й вистояти у протистоянні російській агресії. Вони також наголосили на важливості збереження традицій.

Какхабер Челідзе та Заза Бокхуа оглянули експозицію музею Леоніда Ковальчука, поспілкувалися зі студентами ТДМУ та приємно були вражені високим рівнем нашого університету.

ПРЕДСТАВИЛИ ПІЛОТНИЙ ПРОЕКТ ЕЛЕКТИВНОГО КУРСУ В ПІДГОТОВЦІ МЕДСЕСТЕР

Питання з навчання основам надання медсестрами психологічної допомоги пацієнтам обговорили під час зустрічі заступника директора департаменту кадрового менеджменту, освіти та науки МОЗ України, начальника відділу освіти та науки департаменту кадрового менеджменту, освіти та науки МОЗ України Олександра Волосовця та ректора ТДМУ, професора Михайла Корди з представниками університету імені Грента МакЮена (м. Едмонтон, Канада) — професором Елізабет Бургес-Пінто та проектним менеджером Центру українських ресурсів та розвитку Юрієм Конкіним.

ал і досвід, аби якомога краще налагодити процес надання допомоги. На сайті є можливість пройти первинне діагностування. Водночас ми подали перелік установ, де надають психологічну підтримку на професійному рівні з боку держави і волонтерських організацій. Також представлена велика кількість матеріалів. Сайт повноцінно працює з квітня цього року. Його банер на своєму інтернет-ресурсі розташувало Міністерство оборони України. Ми постійно отримуємо позитивні відгуки.

Також відбулася презентація курсу навчання медсестер надання психологічної допомоги в ТДМУ. Сподіваємося, що з вересня вдасться на базі цього вишу розпочати елективний курс для медсестер, які здобувають кваліфікаційний рівень «бакалавр». Якщо він матиме успіх, то його можна впроваджувати надалі на додипломному, післядипломному рівні та під час підвищення кваліфікації», — додав пан Юрій.

Олександр Волосовець наголосив на тому, що представники канадського університету зробили правильний вибір для впровадження такого нововведення, адже, за його словами, ТДМУ є одним з найкращих університетів в системі вищої медичної школи України.

«Нині Канада є одним з надійних партнерів України у нелегкій ситуації. Внаслідок військових дій маємо багато скалечених людей не лише фізично, а й психічно, тому справді потрібно готувати фахівців, які можуть забезпечити надання психологічної допомоги», — підсумував Олександр Петрович.

Учасники зустрічі попередньо домовилися обговорити отримані результати після проведення курсу на базі ТДМУ в другій половині січня 2016 року в ширшому колі.

Елізабет БУРГЕС-ПІНТО, професор університету імені Грента МакЮена (м. Едмонтон, Канада), Юрій КОНКІН, проектний менеджер Центру українських ресурсів та розвитку,

«Канадські колеги розробили сайт психологічної допомоги для людей зі стрес-синдромом. Усі матеріали на цьому ресурсі перекладено українською мовою. Канадська сторона звернулася до українських міністерств із листами щодо підтримки та розміщення банерів з посиланням на цей сайт», — зазначив Михайло Корда.

Юрій Конкін розповів, що в Канаді була розроблена система допомоги та підтримки солдат під час бойових дій, ветеранів і представників служб безпеки.

«Це все перевірено на досвіді й випробувано впродовж тривалого часу. Ми вирішили систематизувати увесь матері-

Сторінку підготовлено за матеріалами прес-служби ТДМУ

Редактор **Г. ШИБАЛИНЧУК**
Творчий колектив: **Л. ЛУКАЩУК,**
О. БУСЬКА,
М. ВАСИЛЕЧКО
Комп'ютерний набір і верстка:
Р. ГУМЕНЮК

Адреса редакції:
46001,
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
тел. **52-80-09; 43-49-56**
E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновники:
Тернопільський
державний університет
імені І.Я. Горбачевського,
голове управління охорони
здоров'я облдержадміністрації

Видавець:
Тернопільський
державний медичний
університет
імені І.Я. Горбачевського
Індекс **23292**

За точність
викладених фактів
відповідає автор.
Редакція не завжди
поділяє позицію
авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво
ТР № 300 від 19.12.2000
видане
управлінням у справах
преси та інформації
облдержадміністрації

Газета виходить
двічі на місяць
українською мовою.
Обсяг — 3,33 друк. арк.
Наклад — 2000 прим.
Замовлення № 168

Газету набрано, зверстано,
віддруковано у Терно-
пільському
державному університеті
імені І.Я. Горбачевського,
46001, м. Тернопіль,
майдан Волі, 1.

НА СТОРОЖІ ДИТЯЧОГО ЗДОРОВ'Я

Традиційний регіональний науково-практичний семінар «Безперервний професійний розвиток сімейного лікаря та педіатра», що відбувся 23 травня у стінах нашого університету, зібрав фахівців медицини дитинства та сімейних лікарів з різних куточків Тернопільщини. У науково-практичному зібранні взяли участь ректор ТДМУ, професор Михайло Корда, директор департаменту охорони здоров'я Тернопільської ОДА Володимир Курило, головні спеціалісти. Прибули на форум столичні гості, відомі вітчизняні вчені – заступник директора департаменту кадрового менеджменту, освіти та науки МОЗ України, член-кореспондент НАМН України, професор Олександр Волосовець, представники Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця – професори Сергій Кривоустов, Сергій Крамарьов, завідувача кафедрою дитячих і підліткових захворювань Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л.Шупика, професор Галина Бекетова, керівник відділення проблем харчування і соматичних захворювань дітей раннього віку Інституту педіатрії акушерства та гінекології НАМН України, професор Олег Шадрін, завідувача кафедрою педіатрії Полтавської стоматологічної академії, професор Тетяна Крючко. Організація та проведення науково-практичного семінару здійснена за безпосередньою участю завідувача кафедрою педіатрії та дитячої хірургії №1 ТДМУ, професора Ольги Федорців, завідувача кафедрою педіатрії ННІ післядипломної освіти, професора Наталії Банадиги, завідувача кафедрою педіатрії №2, професора Галини Павлишин. Тему для цього річного семінару організатори обрали більш, ніж актуальною: «Питання діагностики, лікування та профілактики поширених хвороб дитячого віку».

Відкрив форум ректор ТДМУ, професор Михайло Корда. Михайло Михайлович щиро привітав шановану аудиторію, наголосивши, що питання, які винесли на обговорення організатори

семінару, є нині вкрай актуальними у контексті здоров'я наймолодших членів суспільства. Ректор з гордістю поділився з присутніми набутками та сучасними новаціями в навчальному процесі нашого університету. Успіху в роботі форуму він побажав усім його учасникам.

З побажаннями плідної праці та цікавого спілкування звернувся до присутніх директор департаменту охорони здоров'я Тернопільської ОДА Володимир Курило, він передав щирі зичення від керівників краю та поба-

Галина БЕКЕТОВА, професор Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика

жав приємних вражень на Тернопіллі.

Заступник директора департаменту кадрового менеджменту, освіти та науки МОЗ України, начальник відділу освіти та науки департаменту кадрового менеджменту, освіти та науки МОЗ України, член-кореспондент НАМН України, професор Олександр Волосовець у своїй вітальній промові, зокрема, зазначив:

– Система безперервного професійного розвитку вітчизняних лікарів, яку зараз зреалізовуємо, народжувалася саме тут, на Тернопіллі. Понад десять років минуло з того часу, як в Тернопільському державному медичному університеті були започатковані перші медичні освітня зібрання, які об'єднали у спільній ідеї науковців та фахівців практичної охорони здоров'я країни. Впродовж цих років ТДМУ виріс у потужний, найкращий вітчизняний вищий медичний навчальний заклад,

зайнявши найвищу сходинку рейтингу МОЗ України. Звісно, це велике досягнення, але й не менша відповідальність покладена на колектив, керівництво ВНЗ та його ректора Михайла Михайловича Корду.

Вивчення чинників здоров'я дитини та нові потенціали запобігання та лікування хвороб дитячого віку в їхньому сучасному діапазоні – такими були доміанти наукового форуму. Обговорили науковці та лікарі-практики актуальні питання сучасного етапу дитинства, зокрема, чинники росту та розвитку здоров'я дитини, нові технології профілактики, лікування й реабілітації при поширених недугах у дітей та підлітків, методи запобігання й ранньої діагностики небезпечних інфекцій.

Показово, що форум одразу набув проблемної тональності.

Аналітичною доповіддю в контексті поєднання з власними думками щодо вирішення питань сучасної клінічної педіатрії та сімейної медицини розпочав зацікавлені член-кореспондент НАМН України, професор Олександр Волосовець. Доповідач оприлюднив невідомі показники, негативні чинники, що впливають нині на стан здоров'я українців: «Серед тенденцій, що несуть реальну небезпеку – глобальне постаріння населення, зростання обсягів та дорожечина медичних послуг. Така ситуація вимагає збільшення кількості підготовлених кадрів, зокрема, у

Сергій КРИВОПУСТОВ, професор Національного медичного університету імені О. О. Богомольця

вищих навчальних закладах України, що уряд нині й прагне здійснити. А ще – глобальна урбанізація, епідемії, неінфекційні хронічні захворювання, які визначають смертність населення, коморбідність, поширення нездорового способу життя, антибіотикорезистентність, поява нових збудників та активація забутих інфекційних хвороб. Недуги, про які колись знали з підручників, нині цілком реальні в житті сучасного світу. Чи готові зараз наші лікарі до боротьби з ними? Якщо раніше ми готували лише незначну кількість фахівців з «тропічної медицини», то нинішні часи вимагають відновлювати та вводити цей напрям в обов'язковий курс викладан-

ня педіатрії, сімейної медицини. З огляду на те, що Україна зараз є державою у стані військових дій, маємо подбати й про методичне забезпечення та відновлювати кафедри військової медицини, які ліквідували в багатьох ВНЗ. Приємно, що в ТДМУ така кафедра функціонує і є однією з найкращих в Україні. Нині Міністерство охорони здоров'я працює над створенням нової моделі охорони здоров'я, яка має запрацювати в цих непростих умовах, де у пріоритетах буде людина, пацієнт, який

Олег ШАДРІН, професор ДУ «Інститут ПАГ НАМН України»

має право отримувати якісні та доступні медичні послуги. Але водночас і медик повинен теж відчувати себе у центрі реформи, отримавши достойну оплату праці. Необхідно перейти від усталеного поняття забезпечення ліжко-місць до якісно, гідно оплачуваної медичної послуги.

Представив лікарській аудиторії Олександр Волосовець й сучасну модель післядипломної освіти, в якій домінує тісна інтеграція із системою кадрового забезпечення рівнів медичної допомоги на основі чіткого розподілу функцій, обсягів фінансування та визначення порядку взаємодії. У своєму виступі він у деталях проаналізував ситуацію кадрового дефіциту дитячих фахівців в Україні та, зокрема, на Тернопільщині. Чимало уваги доповідач приділив структурі захворюваності й деяким класам хвороб, поширених в Україні, акцентувавши на частоті захворюваності, інвалідизації в певних вікових групах. Особливу небезпеку в сучасному світі, за словами доповідача, становлять вірусні захворювання, долаючи міжвидовий бар'єр, вони стали набагато небезпечнішими і в боротьбі з ними фахівці мають бути у всеозброєнні. Не оминув Олександр Волосовець й актуальної останніми роками теми імунізації, яка є однією зі складових національної біобезпеки. З неприхованим захопленням поділився враженнями від участі у 7-му Європейському конгресі педіатрів, що відбувся в італійському місті Флоренція. Серед першочергових завдань педіатри Європи вбачають імунізацію інфекційних хвороб та

втілення заходів з подолання антибіотикорезистентності у зв'язку з поширенням гнійно-септичних уражень та пневмоній. Така ситуація потребує постійного безперервного професійного розвитку дитячих лікарів та ефективних наукових досліджень у провідних європейських педіатричних центрах і клініках.

Концептуальна доповідь професора Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця Сергія Кривоуста була присвячена питанням етіології, патогенезу клініки, діагностики та лікування інфекцій дихальних шляхів у дітей. З цікавою доповіддю щодо можливостей діагностики, лікування та профілактики найбільш розповсюджених інфекційних хвороб у дітей – ГРВІ та діареї, виступив професор кафедри дитячих інфекційних хвороб цього ж навчального закладу Сергій Крамарьов.

Завідувача кафедрою педіатрії Полтавської стоматологічної академії, професор Тетяна Крючко виступила з доповіддю «Міждисциплінарний підхід до проблеми тонзиллофарингіту у дітей», в якій розкрила сучасну стратегію ведення та профілактики цієї патології.

Завідувача кафедрою дитячих і підліткових захворювань Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л.Шупика, професор Галина Бекетова у своєму виступі мовила про лікування та профілактику інфекційно-асоційованої респіраторної інфекції у дітей та підлітків.

Актуальну тему продовжив керівник відділення проблем харчування і соматичних захворювань дітей раннього віку Інституту педіатрії, акушерства та гінекології НАМН України, професор Олег Шадрін, приділивши увагу особливостям перебігу гострих респіраторних захворювань у дітей молодшого віку. Підсумовуючи мовлене, він, зокрема, зазначив, що анатомофізіологічні особливості дітей молодшого віку суттєво впливають на перебіг респіраторної інфекції. Підхід до лікування має бути комплексним з урахуванням збудника інфекції та цих особливостей, а призначення антибіотиків у комплексну терапію неускладнених ГРВІ не оптимізує процес лікування. Препарати на рослинній основі є ефективними та безпечними в лікуванні кашлю. Слід ширше застосовувати в педіатричній практиці вітаміни.

У рамках наукового форуму організували «круглий стіл». Його учасники в невимуженій атмосфері обговорили останні події на педіатричному просторі України та зарубіжжя, мали нагоду почути компетентні відповіді на питання від провідних науковців країни й виступити у жвавих дискусіях.

**Лариса ЛУКАЩУК,
Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)**

ДОБРОЧИННІСТЬ

ЕВАКУАЦІЙНІ СТРОПИ ПЕРЕДАЛИ ВОЇНАМ

Студенти ТДМУ передали бійцям артилерійської бригади, що дислокується у відновленій військовій частині в Тернополі, сім коробок з акуратно упакованими в них евакуаційними стропами – універсальним засобом для екстреної евакуації поранених з «гарячої» зони обстрілу.

— До нас звернулися активісти логістичного центру допомоги бійцям АТО і, зокрема, Тарас Білан з проханням допомогти закупити матеріал, з якого волонтери шиють такі потрібні для транспортування поранених в зоні АТО евакуаційні стропа, — розповів завідувач кафедри фізіології ТДМУ, професор Степан Вадзюк. — На прохання відгукнулися і студенти, і викладачі. Зокрема, добровільні пожертви, зібрані студентами 2 курсу медичного, стоматологічного та фармацевтичного факультетів, які вивча-

ють фізіологію, склали 4520 гривень. Ми передали їх волонтерам. Придбавши за ці кошти потрібну тканину, вони пошили майже 300 евакуаційних строп за зразком НАТО — надійних і міцних.

Собівартість одного виробу незначна — 16 гривень, бо пошив безкоштовний, гроші зна-

добилися лише на тканину та нитки.

Евакуаційна стропа складається з п'яти скріплених між собою петель, які швидко можна накинути на плечі та ноги постраждалого, є й інші варіанти його транспортування. Якщо поранений в змозі — одягає їх сам, якщо ні — це зробить санінструктор чи

Студенти несуть коробки з акуратно упакованими евакуаційними стропами

Степан ВАДЗЮК, професор, демонструє евакуаційні стропа

будь-який боєць, який може допомогти. Санінструктор Оксана в розмові з представниками медуніверситету, підтвердила: засіб дуже потрібний. Адже з допомогою строп евакуувати пораненого чи то з поля бою,

чи з пошкодженої снарядом бойової машини набагато легше й швидше. Буде виграно час, а це, безумовно, багато врятованих життів.

— Евакуаційні стропа відправимо санінструкторам, які рятують наших поранених у зоні бойових дій.

Студенти 2 курсу медичного факультету Олег Лучин, Ігор Василіук, Андрій Кузьмич та Арсен Фаєр передали коробки з евакуаційними стропами військовим медикам, які тепло подякували студентам і викладачам ТДМУ за допомогу.

— Викладачі кафедри фізіології та студенти збрали ще 4350 гривень для допомоги військовим і ці кошти теж буде передано за призначенням, — сказав професор Степан Вадзюк. — Нині в країні війна і ми повинні всіляко підтримувати армію. Низький уклін нашим героям, які на передовій захищають Україну.

Оксана БУСЬКА,
Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)

ЕКСКУРСІЯ

МАЙБУТНІ СТОМАТОЛОГИ ВІДВІДАЛИ МУЗЕЙ-САДИБУ ІВАНА ГОРБАЧЕВСЬКОГО

Понад 40 студентів стоматологічного факультету Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського 15 травня відвідали музей-садибу Івана Горбачевського у селі Зарубинці Збарзького району. Варто зазначити, що відомий громадський діяч і вчений народився цього дня 161 рік тому у сім'ї священика.

Садибу Горбачевських відновив медуніверситет і як музей вона розпочала свою роботу кілька років тому. В експозиції представлені документи, речі, предмети, які ілюструють життєвий та науковий шлях академіка. Їх зберегла й подарувала музею-садибі онука Антона Горбачевського — Ірина-Романа Носик, мистецтвознавець, графік з канадського міста Торонто. Серед речей є серветка, вишита донькою Івана Горбачевського під час учителювання на Закарпатті, а також вишивки, які академіку подарувала Олена Пчілка...

Іван Якович був патріотом України. Із 88 років свого земного буття 67 прожив за кордоном, де здобув світову славу та визнання. Ніколи не цурався свого походження й усіляко допомагав Україні. Як розповіла доцент кафедри гігієни та екології Олена Лотоцька, вражаючим є той факт, що обряд поховання Івана Горбачевського відбувався на

українському прапорі. Це свідчить про його глибоку відданість своїй батьківщині.

Студентка Анна Чикита зачитала власний вірш, присвячений Іванові Горбачевському.

Іван Якович уже під час навчання в гімназії Тернополя демонстрував великі успіхи в опануванні природничих дисциплін.

три роки вчений опублікував працю про синтез креатиніну, згодом відкрив фермент ксантиноксидазу.

Праці Івана Горбачевського мали величезне значення для вивчення механізмів виникнення та лікування такої поширеної хвороби, як подагра. Плідно працював Іван Якович у галузі

імперії. Вже згодом з'явилося у Німеччині, Франції, Англії. Відомо, що у справі створення подібного міністерства за досвідом до Івана Яковича приїжджав і представник Української Народної Республіки. Міністр-українець радо поділився планами організації урядового підрозділу. Щоправда, лише рік Іван Горбачевський мав міністерський портфель. Досліджуючи стан справ у відомстві, він виявив у Східній Галичині епідемію, нестачу лікарень, медикаментів... Результати своїх досліджень і програм ліквідації наслідків війни австрійців з росіянами урядовець оприлюднив у парламенті. Але наштовхнувся на нерозуміння цих проблем з боку польських представників, тож подав у відставку. Варто зазначити, що Іван Якович був довічним членом палати австрійського парламенту.

Іван Горбачевський залишив урядове крісло, але не науку. 1921 року стає професором кафедри хімії щойно створеного у Відні Українського вільного університету, а через два роки — ректором такого ж закладу в Празі. Викладав він одночасно хімію і в Українській господарській академії в Падебрадах.

Екскурсію студентам до музею-садиби Івана Горбачевського організував центр виховної роботи та культурного розвитку ТДМУ.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА

Відтак закінчив медичний факультет Віденського університету. В цьому ж закладі починав свою викладацьку діяльність. Згодом місцем його праці став інститут лікарської хімії. Тут 1882 року він уперше синтезував сечову кислоту із сечовини та амінокислоти гліцину. Це було відкриття світового значення. Після такого наукового успіху 29-річного асистента запросили на посаду професора медичного факультету Празького університету. Через

епідеміології, гігієни, загальної хімії, судової медицини, токсикології. Майже п'ятдесят наукових праць, значна частина яких не втратила свого наукового значення донині, були видані чеською мовою, а ось підручник з органічної хімії вийшов і українською.

Іванові Горбачевському судилося стати першим міністром охорони здоров'я в Європі. Таке відомство було організоване спочатку в Австро-Угорській

УСПІХО

ОТРИМУВАТИМЕ СТИПЕНДІЮ ВІД «ФОНДУ ВІКТОРА ПІНЧУКА»

Учергове Тернопільський державний медичний університет імені І.Горбачевського має привід пишатися своїми вихованцями. Нещодавно стало відомо, що студентка третього курсу медичного факультету Богдана Перевізнак увійшла до сотні кращих студентів, які упродовж року отримуватимуть стипендію від «Фонду Віктора Пінчука». Дівчина посіла 36 позицію у загальному рейтингу конкурсантів.

«На розгляд комісії я подала свою наукову роботу на тему «Вивчення метаболізуєної функції печінки за умов полтравми». Також надала рекомендаційні листи від свого керівника — завідувача кафедри медичної біохімії, професора Світлани Підручної та начальника патронатного відділу Тернопільської міської ради Максима Черкашина. Потрібно було написати й мотиваційного листа, в якому детально пояснила мету участі в цьому проєкті. Всі роботи журі зашифровувало, аби бути максимально об'єктивними. Під час третього етапу, який тривав в Києві у квітні цього року, відбулася робота в командах. Звичайно, приємно отримати таку звістку. Знаю, що з нашого університету свої роботи подавало ще троє студентів. Загалом не було обмежень щодо кількості учасників від одного вишу, тому раджу своїм колегам не втрачати шансів і постійно брати участь у різних програмах», — розповіла Богдана Перевізнак.

Упродовж року дівчина отримуватиме щомісячну стипендію у понад 900 гривень.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА

БРИГАДИ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ З УСІЄЇ ОБЛАСТІ ДЕМОНСТРУВАЛИ СВОЇ ВМІННЯ

П'ятий чемпіонат бригад екстреної допомоги відбувся наприкінці травня в Тернополі. До файного міста прибули 18 бригад екстреної меддопомоги з усієї області. Учасників змагань привітали члени організаційного комітету — заступник директора департаменту охорони здоров'я Тернопільської облдержадміністрації Віктор Овчарук, завідувач кафедри невідкладної та екстреної медичної допомоги Тернопільського державного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського Микола Швед, директор-головний лікар КЗТОР «Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» Михайло Джус, старший суддя-координатор, доцент ТДМУ Роман Ляхович.

Усі ці роки серед його незмінних організаторів — викладачі кафедри медицини катастроф і військової медицини та кафедри невідкладної та екстреної медичної допомоги нашого університету. Активно долучається до змагань й студентство. Цього року до організації чемпіонату були залучені й працівники головного управління УМВС України в Тернопільській області, управління Служби безпеки України в Тернопільській області.

Започаткували ж цей конкурс, аби відібрати найкращі бригади у кожному місті країни, які б згодом взяли участь у Всеукраїнському відкритому чемпіонаті. На жаль, цей задум не набув популярності в інших регіонах, а Всеукраїнський чемпіонат торік не відбувся. Тож потрібно віддати належне Тернополю, обласному Центру екстреної допомоги, департаменту охорони здоров'я, Тер-

нопільському державному медичному університету імені І.Горбачевського, які продовжують вишкіл бригад екстреної допомоги.

Цього року в конкурсі взяли участь бригади екстреної медичної допомоги регіональних підстанцій обласного Центру екстреної допомоги. У програмі було 5 конкурсних завдань, які підготували працівники кафедри невідкладної та екстреної медичної допомоги нашого університету. Чотири із цих завдань виконували на території парку імені Т.Шевченка. П'яте ж зорганізувала кафедра медицини катастроф та військової медицини із загадковою назвою «Сюрприз». Це — своєрідне моделювання умов

Арсен ГУДИМА, професор

ліквідації наслідків проведення антитерористичної операції. На інших етапах були залучені викладачі та гуртківці кафедри невідкладної та екстреної допомоги. Загалом участь у цьому чемпіонаті взяли 30 студентів ТДМУ, які із задоволенням працювали волонтерами та імітантами.

— Такі конкурси беруть свій початок ще 2008 року, коли завідувач кафедри медицини катастроф і військової медицини, професор Арсен Гудима побував у Польщі та зорганізував студентську команду, — розповідає доцент кафедри невідкладної та екстреної медичної допомоги ТДМУ Роман Ляхович. — Згодом він започаткував такі конкурси не лише в Україні, але й у Тернопільській області. Нині маємо вже п'ятий відкритий чемпіонат. Чому відкритий, бо очікуємо в майбутньому на участь команд з усієї

країни. Кожне конкурсне завдання передбачало зреалізувати ту чи іншу проблему медицини невідкладних станів з прицілом на теоретичні знання, сучасне обладнання, яким зараз начинені карети швидкої допомоги. Наша кафедра всі ці роки є активним співорганізатором змагань, і ми раді спостерігати, як з кожним роком рівень підготовки бригад швидкої допомоги підвищується, тому цей конкурс має право продовжитися.

Завідувач кафедри медицини катастроф і військової медицини Арсен Гудима каже, що студентській молоді дуже подобаються такі конкурси. — До нас зверталися викладачі багатьох кафедр, аби дозволити іншим студентам спостерігати за змаганнями. Це прохання підтримало

керівництво вишу і деканатів. Молодь разом з викладачами відвідувала всі етапи. На мою думку, це один із хороших способів засвоєння практичних навичок, — розповів Арсен Арсенович.

Завдяки змаганням значно підвищується й професійний рівень бригад. Під час підготовки до конкурсу бригада ще раз переглядає всі сучасні протоколи з медицини невідкладних, відпрацьовує навички, додатково перевіряє апаратуру. Окрім того, під час планування етапів конкурсу пропонують завдання з екстреної допомоги, які в звичайній діяльності медиків «швидкої» трапляються рідше, ніж випадки невідкладної допомоги. Також після виконання конкурсних завдань на базі Центру екстреної медичної допомоги через певний час відбуваються конференції, де детально проводять аналіз головних помилок. Це дає можливість медикам покращити свої знання й навички», — зазначив Арсен Гудима.

Разом з членами суддівської команди, серед яких й викладачі ТДМУ, мені також довелося побувати на одному з етапів конкурсу, який за дивним збігом обставин мав назву «Ларисо, де ти, Ларисо». Цю станцію розташували у ресторані на березі Тернопільського ставу. Імітантами тут працювали студенти 4 курсу 4 групи медфакультету. Оцінювали ж конкурс викладачі ТДМУ Олена Прокопович, Роман Ляхович, лікар екстреної медичної допомоги з м. Заліщики Галина Цимбалюк (керівник команди, яка 2012 року завоювала перше місце на Європейському чемпіонаті у м. Щирк) і професор Микола Швед. Легенду конкурсного завдання підготували викладачі кафедри невідкладної та екстреної медичної допомоги ТДМУ. Доцент цієї кафедри Роман Ляхович розповів: «Готуючи це завдання, мали

на меті відтворити таку динамічну ситуацію: відвідувач ресторану, випавши з другого поверху приміщення, отримує травму. Працівники закладу викликають карету швидкої допомоги, медична бригада прибуває на місце події та, обсте-

живши пацієнта, підозрює у нього пневмоторакс. Але цієї миті з ресторану вибігає його дружина, яка у розпач кидається до чоловіка й неароком збиває з ніг лікаря швидкої допомоги. Через важку травму голови він не в змозі надавати меддопомогу, отож залишається поза грою. Тому рятують пацієнта вже троє учасників змагань, зрозуміло, без лікаря. Для динаміки ускладнили ситуацію тим, що у потерпілого — пацієнта з торакальною травмою, настає зупинка серцевої діяльності та дихання, тобто клінічна смерть. Отож завдання уже неповноцінної (без лікаря) команди — надати реанімаційну допомогу відвідувачу ресторану, а згодом потерпілому лікарю. При цьому необхідно було оцінити стан його свідомості за шкалою комґлазго, за наявності адекватного дихання привести у так зване стабільне положення та викликати ще одну медичну бригаду. Такий етап — втрачати лікаря — ми ввели у цю ситуацію не випадково, адже більшість бригад, особливо в сільській місцевості, це фельдшерські колективи, які працюють без лікаря».

Як розповів завідувач кафедри невідкладної та екстреної медичної допомоги Микола Швед, Закон України «Про екстрену медичну допомогу» дозволив адаптувати бригади швидкої медичної допомоги до роботи в умовах воєнних подій. Розроблена методика надання екстреної допомоги згідно із сучасними клінічними протоколами. Всі «легенди», які кафедра пропонувала учасникам змагань, за винятком випадку з геморагічним інсультом, спрямовані на екстрену

допомогу та реанімаційні заходи за кровотеч, травм, вогнепальних поранень. Викладачі кафедри підготували кілька конкурсних завдань з цієї тематики, де є, скажімо, рвана рана живота та рвана рана стегна у двох потерпілих. Завдання бригади «швидкої» — вийти на рівень важкості стану за оцінкою чотирьох пов'язок і вирішити, кому з потерпілих першому потрібно надати меддопомогу.

Професійні вміння медиків оцінювало компетентне журі. Зокрема, на чемпіонат прибув голова Всеукраїнської ради реанімації та екстреної медичної допомоги Віталій Крилюк.

— Змагання чемпіонату були комплексними, насиченими й досить важкими, та всі бригади показали себе досить непогано — резюмував пан Віталій. — Алгоритм надання допомоги в цивільних умовах медицині відпрацьовували вже досить добре, а от робота в умовах військо-

вих дій ще потребує корекції та тренування.

Кращою у змаганнях стала бригада Тернопільської СЕ(Ш)МД №2, вона й представлятиме Тернопілля на Всеукраїнських змаганнях. Другими були медики Тернопільської СЕ(Ш)МД №1. Третє місце посіла команда Заліщицької СЕ(Ш)МД. Усі учасники чемпіонату отримали сертифікати, а кращі ще й премії та подарунки від спонсорів. Відзначили також кращих «симулянтів» змагань, переможців деяких етапів. Серед них — учасники з Підгаєць, Шумська, Збаража, Козови, Кременця та інших міст.

Такі конкурси, за словами професора Миколи Шведа, стали великою школою професійного вдосконалення для фахівців бригад екстреної медичної допомоги. Бо ситуації, які вони «проживають» під час вишколів, дуже часто співпадають з тими, які підносять їм реальне життя. І почати, щоб урятувати життя людини, їм необхідно за лічені секунди безпомилково встановити діагноз та надати належну догоспітальну допомогу. Але для цього слід багато знати й багато вміти. Саме на забезпечення такої обізнаності, збагачення найкращим вітчизняним досвідом працівників цього підрозділу медичної допомоги й був спрямований такий всебічний професійний вишкіл. А на майбутнє — у планах запросити на наш обласний чемпіонат професійні команди сусідів з Івано-Франківська, Чернівців, Львова, адже здорова конкуренція — це також безцінний досвід.

**Лариса ЛУКАЩУК,
Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)**

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ

Всеукраїнська навчально-наукова конференція з міжнародною участю «Реалізація закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України» (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку), що відбулася на базі НОК «Червона калина», була присвячена світлій пам'яті ректора, члена-кореспондента НАМН України, професора Леоніда Якимовича Ковальчука. Роботу форуму очолили заступник директора департаменту роботи з персоналом, освіти і науки, начальник відділу освіти та науки МОЗ України Олександр Волосовець та ректор ТДМУ імені І.Я. Горбачевського, професор Михайло Корда. Участь у заході взяли семеро представників МОЗ України, один ректор ДВНЗ України, 33 перших проректорів з науково-педагогічної роботи та проректорів з міжнародних зв'язків, проректорів ФПО, 18 начальників навчально-методичних відділів і деканів, четверо іноземних гостей з Канади та Грузії, понад 340 представників вищих навчальних закладів України.

Олександр ВОЛОСОВЕЦЬ, заступник директора департаменту роботи з персоналом, освіти і науки, начальник відділу освіти та науки МОЗ України, член-кореспондент НАМН України

Олександр Ковальчук, син покійного ректора ТДМУ, члена-кореспондента НАМН України, професора Л. Я. Ковальчука. Він розповів, зокрема, про першу всеукраїнську науково-медичну конференцію на тему інтеграції української медичної освіти в європейську

доповів ректор університету, професор М.М. Корда. Наш університет, зазначив Михайло Михайлович, одним з перших привів статут ТДМУ відповідно до Закону «Про вищу освіту». В розробленому у ВНЗ положенні про організацію освітнього процесу передбачені зміни, що будуть введені з нового навчального року. Зокрема, відповідно до статті 56 Закону «Про вищу освіту» і відповідного наказу МОН України вчена рада ТДМУ ухвалила рішення про перехід з 1 вересня 2015 року на 600-годинне навантаження. На основі типових навчальних програм розробили та затвердили на вченій раді для студентів 2015 року вступу робочі навчальні плани, які передбачають зміни в розподілі годин відповідно до нових навчальних планів і 600-годинного навантаження. Для студентів 2-6 курсів навчальні плани відкореговані співвідношенням аудиторних годин і самостійної роботи. Коректували робочі програми з врахуванням наявного кадрового потенціалу. Вчена рада університету затвердила нові норми обліку часу навчальної роботи, що діятимуть з 1 вересня 2015 року. Згідно з рекомендаціями до навчальних планів будуть запроваджені дисципліни, які є складовими «Кроку-1», «Кроку-2», а також державної атестації. Форма підсумкового контролю – іспити. В ТДМУ є цілком незалежний від кафедр, деканатів центр незалежного тестування студентів, на який ніхто не має впливу.

Важливою складовою якісної підготовки фахівців є засвоєння студентами практичних навичок. У ТДМУ запроваджено дворівневий контроль практичних навичок студентів. Перший рівень – це матрикули практичних навичок. Під час вивчення дисципліни та засвоєння студентом певної практичної навички викладач ставить відмітку в його матрикулярній книжці. Другий рівень контролю засвоєння практичних навичок – об'єктивний структурований клінічний іспит, як у всіх країнах Європи, в США. Іспит ОСКІ є допуском до підсумкового контролю і є ефективним способом контролю засвоєння студентами практичних навичок. В університеті створили навчально-тренінговий центр засвоєння практичних навичок, який обладнаний відповідними муляжами, манекенами. Для адаптації випускників університету до роботи в сільській місцевості функціонує п'ять навчально-практичних центрів первинної медико-санітарної допомоги. Вони розташовані в п'яти селах Тернопільщини. Для роботи й проживання студентів 5-6 курсу, а також інтернів там створили комфортні умови. Центри обладнані Інтернетом, є можливість передати електрокардіограму та отрима-

Михайло КОРДА, ректор ТДМУ, професор

ти консультатцію професорів університетської лікарні

На виконання наказу МОЗ України в університеті впроваджено додаток до дипломів європейського зразка, угоду про навчання та інші документи, які регламентуються європейською кредитно-транспортною системою. При науковому відділі створено сектор системних статистичних досліджень академічного пла-

вимогу, зазначив Михайло Корда. Станом на 1 вересня 2014 року всі проректори, декани і ректор звільнені з посад завідувачів кафедри.

Вчена рада університету затвердила зміни до положення про стипендіальне забезпечення. Йдеться про виплати стипендій не менше, ніж двом третинам і не більше, ніж 75 відсотком студентів, які навчаються за кошти державного бюджету. В осінньому семестрі минулого року це положення вже набрало чинності й стипендію студентам нараховують відповідно до положень нового Закону.

В університеті функціонує сім акредитованих наукових лабораторій, зроблено ремонт і здійснюється закупівля обладнання для ще однієї потужної наукової лабораторії, що підніме рівень наукових досліджень в університеті на вищий рівень.

У статті 75 Закону «Про вищу освіту» йдеться про основні напрямки міжнародної співпраці в сфері вищої освіти. Стратегічною метою нашого університету, зазначив ректор ТДМУ, є інтеграція

Андрій ГОРБАНЬ, директор Українського центру наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України, Ірина МЕЛЬНИК, заступник директора ДУ «Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти МОЗ України», Марина ПРУГА, заступник директора Центру тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямів підготовки «Медицина» і «Фармація»

З початком конференції присутніх тепло привітав ректор ТДМУ, професор Михайло Корда. Він висловив впевненість, що робота буде плідною, а відтак кожен збагатиться новими знаннями і досвідом, а ще – гарними враженнями від перебування на Тернопіллі. Успіхів учасникам заходу побажали також заступник директора департаменту роботи з персоналом, освіти і науки, начальник відділу освіти та науки МОЗ України, член-кореспондент НАМН України О. П. Волосовець, директор департаменту охорони здоров'я Тернопільської облдержадміністрації В. М. Курило, перший проректор Тбіліського державного медичного університету, професор Какхабер Челідзе, начальник Української військово-медичної академії, полковник медичної служби, професор В.Л. Савицький.

Теплими спогадами про батька поділився професор Олек-

кий та американський освітній простір, яку ініціював Леонід Якимович і яка поклала початок розробці та впровадженню концепції розвитку ТДМУ.

Про життєвий шлях видатного реформатора медичної освіти та охорони здоров'я України, члена-кореспондента НАМН України, талановитого хірурга і педагога, чуйну та уважну людину – професора Л.Я. Ковальчука мовив професор І.Я. Дзюбановський.

З доповіддю про сучасні завдання вищої медичної освіти та кадрового забезпечення реформування галузі виступив заступник директора департаменту роботи з персоналом, освіти і науки, начальник відділу освіти та науки МОЗ України, член-кореспондент НАМН України О. П. Волосовець.

Про шляхи імплементації Закону України «Про вищу освіту» в ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»

Професори Какхабер ЧЕЛІДЗЕ та Заза БОКХВА (Грузія)

гіату, є відповідне програмне забезпечення, яке покаже наявність плагіату, тож будь-яка стаття чи дисертація, яку захищають у нашій спеціалізованій вченій раді, проходить відповідну перевірку.

Також створено відділ контролю якості освіти та розроблено відповідні положення про його роботу.

Закон «Про вищу освіту» приділяє велику увагу студентському самоврядуванню та значно розширює його. Статутом ТДМУ передбачені всі види діяльності студентського самоврядування, які визначені статтею 40 цього Закону. Зокрема, виділено кошти в розмірі 0,5 відсотка від загального бюджету університету на студентське самоврядування. Студенти створюють свій кошторис, обрали контрольно-ревізійну комісію, їм виділили для студентського самоврядування кімнату, обладнали її організаційною технікою.

Згідно із Законом про вищу освіту, у ВНЗ одна особа не може одночасно займати дві та більше посад, що передбачають виконання адміністративно-управлінських функцій. Наш університет перший в Україні виконав цю

в міжнародну академічну спільноту. Розширюються академічні наукові зв'язки із закордонними університетами. Наш ВНЗ, зокрема, став засновником міжнародного науково-освітнього консорціуму, до якого входять 24 заклади, здійснюється обмін викладачами і студентами. З року в рік зростає кількість закордонних вищих медичних закладів та закладів охорони здоров'я – партнерів університету. Нині їх 31. З ними підписані двосторонні угоди. Укладено угоду про партнерство з університетами, що входять до міжнародної медичної європейської асоціації в рамках міжнародного проекту Еразмус. 2013 року започаткували програму міжнародних студентських обмінів. Найбільш тісна співпраця склалася з Вроцлавським університетом, де група наших студентів навчається впродовж семестру. В університетах за кордоном пройшли стажування чимало наших викладачів. Тільки у Вроцлавському – 12. Цього року започаткували ще одну міжнародну програму – «Польський Еразмус-4 для України медичної».

(Продовження на стор. 7)

ОСВІТУ»: ШЛЯХИ ВТІЛЕННЯ

(Закінчення. Поч. на стор. 6)

Щодо надання послуг, пов'язаних із здобуттям вищої та післядипломної освіти іноземними громадянами, то торік в ТДМУ навчалися майже 1500 іноземних студентів, тепер — 1600.

Заступник директора центру тестування МОЗ України М.Р. Мруга доповіла про результати аналізу моніторингу якості медичної освіти та удосконалення системи ліцензійних іспитів «Крок-3» в умовах режимів підвищеної

лися представники громадської організації «Білі берети»

Узагалі за період роботи конференції відбулося два пленарних і шість секційних засідань. Обговорювалися шляхи підвищення стандартів контролю освітньої та медичної (фармацевтичної) освіти в Україні, управління якістю освіти, новітні підходи та сучасні методики підготовки майбутніх лікарів (провізорів) на теоретичних кафедрах, новітні підходи та сучасні методики підготовки, май-

здійснення міжнародної інтеграції системи вищої освіти України у міжнародний та європейський освітній простір, за умови збереження й розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи на засадах відкритості формування структури і обсягу освітньої та професійної підготовки фахівців з вищою освітою.

— Розробити програму державної підтримки освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності університетів, академій, інститутів, коледжів, зокрема, шляхом надання пільг зі сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів вищим навчальним закладам, що провадять таку діяльність; сприяти здійсненню державно-приватного партнерства у сфері вищої освіти.

— Задля ефективної інтеграції України у світовий науковий та освітній простір продовжувати процес підвищення якості медичної освіти, що передбачає: удосконалення національних стандартів освіти як нормативної бази системи вищої медичної освіти, що ґрунтується на міжнародній системі стандартів; удосконалення якості освіти у вищому медичному навчальному закладі та підвищення його інвестиційної привабливості; безперервний фаховий розвиток лікаря.

— Відповідно до політики ВООЗ в Європейському регіоні, мета якої — повна реалізація людьми їх потенціалу здоров'я, та орієнтації системи охорони здоров'я на первинну медичну допомогу на засадах сімейної медицини, ґрунтуючись на оптимально організо-

лежать до сфери управління МОЗ; забезпечувати розміщення державного замовлення на підготовку лікарів.

— Для взаємного визнання результатів навчання та дипломів про вищу освіту у рамках спільного європейського освітнього простору продовжити реформування вищих навчальних закладів, ґрунтуючись на кращих зразках європейської освіти, уніфікованій структурі Європейської кредитної трансферно-нако-

(Закон України «Про вищу освіту», ст. 3, п. 3).

На прохання журналіста «Медичної академії» своїми враженнями про форум поділилися його учасники.

Завідувача навчальним відділенням Луганського державного медичного університету, доцент кафедри нервових хвороб Лілія Миколаївна Кузьміна:

— Торік наш університет переїхав до міста Рубіжне, що на Луганщині. Так вирішив колектив.

Тож із жовтня працюємо за новою юридичною адресою. А в Тернополі я вперше. Чудові враження залишилися і від міста, і від конференції. Було багато цікавих виступів. Зокрема, представник нашого університету Марія Євгенівна Криворучко доповідала про створення університетської клініки.

Завідувач кафедри психіатрії, наркології і неврології, голова навчально-методичної ради медичного факультету Харківського національного університету ім. Каразіна Володимир Іванович Пономаров:

— У Тернополі я раніше не бував. Гарне місто, гостинне. Враження від конференції незабутні. Цікаві, інформативні доповіді, спілкування із широким колом фахівців, обмін досвідом... Бувають, чого гріх таїти, конференції для статистики, а тут було по-справжньому цікаво, бо йшлося про речі конкретні й важливі. Радий, що приїхав.

Проректор з міжнародних зв'язків Вінницького національного медичного університету Сергій Володимирович Заїка:

— Уже вчетверте беру участь у науковій конференції, яку зорганізовує ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського. Вперше приїхав 2004 року й був приємно вражений побаченим. Дуже сподобався конгрес-центр університету та чудова організація форуму. З 2012 року приїжджаю майже щороку та завжди із превеликою охотою. Тут унікальна аура. Мальовнича природа, дуже доброзичлива атмосфера й можливість спілкування з колегами у формальній та неформальній обстановці. Ось і цього разу враження лише позитивні. Що особливо сподобалося? Актуальність виступів, адже йшлося про зміни в організації навчального процесу відповідно до Закону України «Про вищу освіту». Вже є певні напрацювання, які можна брати за приклад, і які спрямовані на покращення організації освітнього процесу та наближення його до європейських стандартів. Багато корисного для себе почерпнув, тож хочу подякувати організаторам конференції за можливість збагатитися новими знаннями й обмінятися досвідом.

**Оксана БУСЬКА,
Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)**

Валерій САВИЦЬКИЙ, начальник Української військово-медичної академії полковник медичної служби, професор, Олександр ТОЛСТАНОВ, проректор НМАПО ім. П.Л. Шупика, професор

готовності та надзвичайної ситуації. Заступник директора ДУ «Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти МОЗ України» І. В. Мельник акцентував увагу на особливостях підготовки навчальної літератури в сучасних умовах. Зацікавив присутніх і виступ директора Українського центру наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України А.Є. Горбаня.

Професор В.Л. Савицький — начальник Української військово-медичної академії, полковник медичної служби — окреслив проблеми і шляхи вирішення військово-медичної освіти в Україні на сучасному етапі і вручив відзнаки Міністерства оборони України представникам ВНЗ, які, незважаючи на складні обставини, спричинені непродуктивним закриттям військових кафедр, усе ж розпочали підготовку офіцерів запасу. У виступі проректора НМАПО ім. П.Л. Шупика, професора О.К. Толстанова йшлося про тенденції інтеграції систем підготовки та атестації медичних кадрів у світі та в Україні.

У рамках форуму відбулися також семінар-нарада перших проректорів (проректорів з науково-педагогічної роботи), завідувачів науково-методичних лабораторій з питань медичної (фармацевтичної) освіти, семінар-нарада проректорів (деканів) з міжнародних зв'язків, семінар-нарада фахівців, відповідальних за організацію викладання військової медицини, нарада завідувачів кафедр терапії медичних факультетів і закладів післядипломної освіти МОЗ України. До обговорення проблем військової медицини в умовах надзвичайних ситуацій долучили-

бути лікарів (провізорів) на клінічних кафедрах, досягнення та перспективи системи організації навчального процесу на післядипломному етапі підготовки спеціалістів у вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладах України. Йшлося й про актуальні питання створення та удосконалення університетських клінік і лікарень на етапі реформування вищої освіти й системи охорони здоров'я України, навчально-наукові та соціально-економічні аспекти автономізації медичних закладів додипломної та післядипломної освіти. Учасники конференції заслухали та обговорили понад 170 доповідей і повідомлень, які стосувалися різних аспектів реалізації Закону України «Про вищу освіту». А ще скористалися нагодою ознайомитися з навчально-науковою продукцією видавництва «Укрмедкнига» ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського.

Ректор ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського, професор М.М. Корда підбив підсумки роботи та зачитав проект рішення конференції щодо підвищення рівня організації навчального процесу в медичних, фармацевтичних навчальних закладах України III–IV рівнів акредитації відповідно до основних положень закону України «Про вищу освіту».

Конференція рекомендувала, зокрема, Міністерству охорони здоров'я України:

— Для реалізації державної політики у сфері вищої освіти забезпечувати гармонійну взаємодію національних систем освіти, науки, бізнесу та держави, доступності вищої освіти, незалежності здобуття вищої освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій, наступності процесу здобуття вищої освіти та

ваній, науково обґрунтованій клінічній практиці та високоефективних медичних технологіях, продовжувати розробку дієвих заходів із суттєвого покращення підготовки фахівця освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» за базовою спеціальністю «лікувальна справа», якому присвоюється кваліфікація «лікар».

— Відповідно до Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна — 2020», продовжити формування обсягів державного замовлення на підготовку та підвищення кваліфікації спеціалістів, наукових та науково-педагогічних кадрів відповідно до потреб галузі охорони здоров'я у ВМНЗ, що на-

Олександр КОВАЛЬЧУК, перший проректор ТДМУ, професор

пичувальної системи (ЕКТС) із збереженням і розвитком досягнень і передових традицій національної вищої школи.

— У відповідності до Закону України «Про вищу освіту» та постанови Кабінету Міністрів України (від 25.03.2015 № 143 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 р. № 992»), зберег-

ти державний розподіл для випускників вищих медичних (фармацевтичного) навчальних закладів, які навчалися за кошти державного бюджету.

— Продовжувати удосконалювати систему галузевого рейтингового оцінювання діяльності ВНЗ IV рівня акредитації та закладів післядипломної освіти МОЗ України відповідно до наказу МОЗ України від 22.11.2013 № 1000 «Про рейтингове оцінювання діяльності вищих навчальних закладів IV рівня акредитації та закладів післядипломної освіти МОЗ України».

— Всебічно сприяти втіленню в життя ідеї університетської автономії в академічній, організаційній та фінансовій сферах

ВІКТОР МІЩАНЧУК: «1 КУРС – ЦЕ ПОЧАТОК ШЛЯХУ В САМОСТІЙНЕ ЖИТТЯ»

Перш ніж стати студентом 1 курсу медичного факультету, Віктор Міщанчук із золотою медаллю закінчив школу в рідному Чорткові. Особливо цікавили хлопця природничі науки – біологія, хімія. Торік узяв участь у Всеукраїнській олімпіаді з біології і, посівши перше місце, став президентським стипендіатом.

– У вересні я розпочав навчання в ТДМУ, про який знайомі розповідали, що знання тут дають ґрунтовні. Тому й подав сюди документи. І з Божою поміччю моя мрія здійснилася – я став студентом. Позаду вже перший курс. Нині можу з упевненістю сказати, що всі мої позитивні очікування справдилися. Система навчання мені подобається. Ефективна.

Чому обрали медицину? За прикладом батьків?

– Ні, у батьків інші професії, з медициною не пов'язані. Мама працює в дитячому садочку, тато на заводі інженером. А от бабуся Валентина Іванівна свого часу закінчила ТДМУ (тоді ще інститут) і нині працює в цитологічній

лабораторії. Бабусин брат теж випускник нашого університету. Роки його навчання припали на 70-ті. Медичний фах – анестезіолог-реаніматолог. Вони перші медики в нашій родині. А ще мене надихнув приклад інших висококласних лікарів. Колись мій братик Максим, молодший від мене на 13 років, лежав в лікарні в Києві. Я приходив до нього і бачив, як злагоджено та чітко працює досвідчена команда медиків. Це теж був приклад, гідний наслідування.

У ТДМУ є всі умови для підготовки висококваліфікованих кадрів. Яка галузь медицини вас приваблює найбільше?

– Коли вступав – хотів бути анестезіологом, як бабусин брат. Він працює в лікарні на Сумщині. Приїжджаючи в гості, розповідав про найцікавіші випадки зі своєї лікарської практики. Любив його слухати. Це було так захоплююче! Але зараз я вже студент і щодня, навчаючись, дізнаюся багато нового. З нетерпінням чекаю, коли почнуться заняття на клінічних кафедрах. Добротні знання потрібні з усіх дисциплін, а тоді вже вирішуватиму, що більше до серця.

Науковою роботою продовжуєте займатися?

– Так, працюю в секції «патологічна фізіологія». На Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт у галузі теоретичної медицини, що відбувся в Запоріжжі, подав роботу «Стан стресчутливих систем і прояви молекулярних ушкоджень у хворих на рак яйників» і здобув 1 місце. Моїм науковим керівником була доктор біологічних наук Галина Іванівна Фальфушинська. Брав також участь в олімпіаді з медичної біології в Чернівцях, де з-поміж 30 представників усіх медичних ВНЗ України посів п'яте місце та отримав приз «За оригінальне вирішення завдань».

Ваші улюблені навчальні дисципліни?

– Біоорганічна хімія, анатомія, гістологія, бо вони безпосередньо пов'язані з медициною.

1 курс для вас – це...

– Початок шляху у самостійне життя, нові друзі, нове коло спілкування. Навчаюся в 21 групі. Всі мої нові друзі – дуже гарні люди, активні особистості. У нас спільні інтереси та спільне захоплення – медицина. В загальноосвітній школі класи були великі і, попри товаристські стосунки, дружили ми менше. А тут в групі – 12 осіб і вона наче друга родина, де кожен розуміє та

підтримує одне одного. Завдяки моїй чудовій групі цікавіше не лише вчитися, а й відпочивати. Особливо запам'яталися наші походи на каток.

З президентської стипендії вдається щось відкласти? І якщо так – то на що?

– Люблю подорожувати. В дитинстві з батьками об'їздив майже всі міста західної України, бачив замки, фортеці, парки, заповідники. Навіть важко сказати, де сподобалося найбільше, бо в Україні всюди гарно. Але парк «Софіївка» в Умані вразив особливо і хто там бував, мабуть, зі мною погодиться. Свої студентські заощадження планую використати на чергову мандрівку. Що це люблю робити? Грати га гітарі. Читати Біблію. Хоча під час навчання не дуже випадає можливість читати ще щось, крім підручників. Анатомія, гістологія – на першому місці. Цікавлюся науковою літературою з анатомії... Вона допомагає краще вивчити тему, викладену в лекції. Відпочити за книжкою можу хіба у вихідні чи під час канікул. Мій улюблений автор – Анатолій Дімаров. Вважаю його глибоким знавцем людської психології. Його історії – сільські, містечкові, міські – справжні ше-

деври. А ще творчість Дімарова іскриться гумором.

Які плани на літо?

– Не люблю нічого планувати, бо зазвичай завжди щось заважає втілити заплановане. Головне для мене зараз – успішно скласти літню сесію. Тож червень збіжить швидко. В липні, можливо, поїду в якийсь з літніх таборів. Раніше відпочивав в літньому християнському таборі, що розташований на межі між Рівненщиною і Тернопільщиною, в Кременецькому районі. Там чудова природа, до якої хочеться повертатися.

Як щодо моря?

– Моря не люблю. Найкраще відпочивається поруч з озером чи річкою, а ще – коли виїжджаємо з друзями «на шашлики». Хоча на морі колись теж був, коли гостював у родичів. Вони тоді жили в місті Таганрог. Це місто – порт на Азовському морі. Серед країн, де встиг побувати, також Польща. Поїздка за кордон – це можливість поєднати приємне з корисним: побачити нову країну й повправлятися в розмовній англійській, найпоширенішій мові світу.

Успішно вам сесії та нових цікавих мандрівок!

Оксана БУСЬКА

ТВОРЧИЙ ДОРОБОК

«КАЛИНА» – НОВА ЗБІРКА ГУРТКІВЦІВ

Останнє в цьому навчальному році засідання науково-красознавчого гуртка «Терполяни» було присвячене приємній події – побачила світ нова збірка віршів «Калина», куди увійшли творчі доробки майбутніх лікарів, а нині студентів ТДМУ 1-3 курсів, а також їхніх наставників – викладачів. Як сказано в передмові до книги, в поетичних рядках розкриваються кращі риси людського характеру, в яких проявляються прагнення до добра, краси та гармонії душі.

У затишному залі кав'ярні, де зібралися гуртківці та запрошені, панувала приязна й щира, майже домашня атмосфера. Ведуча – студентка 2 курсу медичного факультету Оксана Лабівка та керівник гуртка, викладач кафедри філософії та суспільних дисциплін Леонід Кравчук тепло привітали присутніх. Як зазначив Леонід Васильович, «Терполянам» виповнилося чотири роки і це вже друга збірка віршів гуртківців.

Її авторам є що сказати людям про себе та навколишній світ, і роблять вони це талановито, демонструючи свіжість світосприйняття й дорослу мудрість. Було докладно багато зусиль та праці, щоб збірки вийшли в світ і читачі змогли познайомитися з творчістю талановитих авторів. Це дуже важливо, вважають в університеті, – підтримувати таланти! Хай розквітають!

Леонід Васильович Кравчук тепло подякував керівництву університету, завідувачу кафедри філософії та суспільних дисциплін, професору Ірині Миколаївні Мельничук за сприяння у плідній творчій праці.

Логічним продовженням містечкого заходу стала гарна українська пісня «Калина» у виконанні студентки 2 курсу медичного факультету Вікторії Васильчук. Коли стихли оплески, до «терполяни» звернулася завідувач кафедри філософії та суспільних дисциплін, професор Ірина Миколаївні Мельничук.

Хочу побажати вам, шановні студенти, зберегти це натхнення і любов до поезії, душевне тепло, доброту. Ви майбутні лікарі, а це одна з найбільш важливих професій на землі. Лікар не лише полегшує страждання хворого, а й допомагає йому повірити у власні сили й можливості, дарує надію. Діліться з пацієнтами душевним теплом, доброю посмішкою, будьте відповідальними, наполегливими і цілеспрямованими. І досягнете успіху.

Художнє оформлення книжки, як відомо, починається з обкладинки. В «Калині» вона дуже гарна, а намалювала її студентка 1 курсу медичного факультету Оріся Потарейко. Чудово, що в нашому університеті навчається така обдарована молодь.

Декан медичного факультету, професор Оксана Романівна Боярчук зазначила, що не вперше присутня на засіданні гуртка й атмосфера тут завжди панує творча.

– Дуже приємно, що сьогодні ми зібралися з нагоди виходу в світ нової збірки, до якої увійшли

також поетичні доробки студентів, які раніше навчалися в Донецькому національному медичному університеті, іноземних студентів. Це збагачує нашу культуру і ще раз підтверджує, що Схід і Захід – єдині.

Мені випала почесна місія – від імені ректора ТДМУ, професора М.М.Корди вручити грамоти активним членам гуртка. Отже, за успішне навчання та активну діяльність у гуртку кафедри філософії та суспільних дисциплін «Терполяни» почесною грамотою нагороджуються: студентка 3 курсу медичного факультету Ольга Кіпібіда, студентки 2 курсу медичного факультету Оксана Лабівка та Вікторія Васильчук, 1 курсу – Оріся Потарейко.

Оксана Романівна пожелала талановитій молоді творчої снаги й нових здобутків.

З появою нової поетичної збірки гуртківців привітав доцент

кафедри медичної фізики та медичного обладнання, поет і красналиця Валерій Дмитрович Дідук.

– Кажуть, тривалість людського життя вимірюється кількістю вражень, а нинішня зустріч подарувала нам незабутні враження. На нашому поетичному небосхилі з'явилися нові зірочки. Вагомих вам здобутків у майбутньому і нових відзнак. Шевченківських і Нобелівських премій! Асистент кафедри терапевтичної стоматології Ангеліна Серватович прочитала свій вірш, присвячений Тернополю, де, зокрема, є такі рядки:

*«Люб'ять Тернопіль,
що садами квітне,
Де небо безкрає, де сонце
привітне,
Де води шумлять і приносять
спокій,
Птахи вуркотять, люб'ять
мій Тернопіль!»*

І знову звучала зворушлива українська пісня. Її заспівав дует у складі Вікторії Васильчук та керівника «Терполяни» Л.В. Кравчука. І заспівав чудово! Хоча, як зізнався Леонід Васильович, раніше він не співав і, мабуть, й не дізнався б про свої вокальні здібності, якби не гурток.

Оксана БУСЬКА

ЩО НАЙМЕНШЕ ТРИ ПРИЧИНИ, ЧОМУ НЕОБХІДНО ЧАСТІШЕ МИТИ РУКИ

**Костянтин Пашко,
Галина Крицька,
доценти кафедри загальної
гігієни та екології**

Настало літо, а з ним й спека. Тепла пора року сприяє дуже стрімкому розмноженню мікроорганізмів (бактерій та вірусів), у тому числі й хвороботворних. А будь-яка інфекція в організмі викликає реакції, що сприяють її поширенню. Зокрема, кишкові інфекції спричиняють пронос і блювоту, респіраторні інфекції викликають чхання, слізозотечу та кашель. Так відбувається викид хворими людьми хвороботворних мікроорганізмів у оточуюче середовище та обміненні ними найрізноманітніших предметів і поверхонь: грошові купюри, поручні громадського транспорту, дверні ручки, комп'ютерні миші, телефонні трубки, предмети побуту, дитячі іграшки, посуд та багато ін. Кожного літа Інститут мікробіології ім. Роберта Коха закликає населення Німеччини частіше користуватися милом, адже у цей сезон особливо велика небезпека шлунково-кишкових інфекцій. Але цей заклик малоєфективний.

Причина перша (запобігання гострим шлунково-кишковим хворобам). Природно, що після контакту рук здорової людини з цими поверхнями бактерії та віруси масово перекочовують на їх шкіру, а у подальшому при доторкуванні до носа, рота та слизових очей проникають усередину організму. Часто людина бере немитими руками продукти, які одразу ж з'їдає. Так інфекції відкривається вільний доступ до незахищеного внутрішнього середовища організму людини. Тому виник термін «хвороби брудних рук», тобто хвороби, причиною виникнення яких є елементарне зневажання правил особистої гігієни. До хвороб, які передаються через брудні руки, фахівці віднесли такі широко поширені у країні інфекції: дизентерія, гепатит А, ешерихіоз, глестові інвазії, сальмонельоз, а також можуть за певних умов передаватися черевний тиф, холера та ін. Лікарі-інфекціоністи та епідеміологи радять у спеку протягом дня частіше мити руки, особливо перед вживанням їжі. На жаль, у нашій країні не всі люди звикли до цієї простої гігієнічної процедури.

І не лише у нас. Так, учасники опитування, проведеного у Німеччині, в 90% випадків стверджували, що мють руки після кожного відвідування туалету. Однак, коли соціологи на час змінили професію й влаштувалися на роботу працівниками громадських убиралень, їх прями спостереження показали, що насправді 20-50% відвідувачів цього не роблять.

Тому, наприклад, в убиральнях, по суті, всіх крамниць, кав'ярень і ресторанів США висять таблички «Службовці повинні мити руки перед тим, як повер-

нутися до роботи». Нижче додається докладна інструкція в картинках, як саме мити руки: зволожити, намилити, причому намилювання має тривати 20 секунд, вимити під краном, втерти або просушити під сушаркою, після чого закрити кран, та не просто рукою, а через паперовий рушник (щоб знову не підчепити віруси й мікроби, які ви залишили на крані, відкриваючи його брудними руками).

Причина друга (запобігання гострим респіраторним захворюванням). Медики попереджають, що, незважаючи на спеку, ймовірність захворіти ГРВІ залишається навіть влітку. Пов'язано це головним чином з тим, що теплої пори люди більше подорожують. Внаслідок цього ймовірність обміну мікрофлорою між людьми зростає, шанси підхопити інфекцію збільшуються. Ще одна причина літніх застуд — це різкі перепади температури, що впливають на організм, наприклад, перегрів на сонці та охолодження під кондиціонером. За їх словами, дорослі найчастіше хворіють через зловживання холодними напоями, а діти — через незрілість імунної системи. Морозиво та дуже холодні напої іноді стають причиною локального переохолодження тканин, яке також може призвести до хвороби. Крім того, виявляється, перегрів діє на організм людини так само, як і переохолодження: знижує захисні сили організму. Постійний вплив гарячого повітря, тривале лежання на пляжі, значний контраст температури в кондиціонованих приміщеннях і на вулиці можуть стати причиною імунного збою. В організм можуть проникнути хвороботворні мікроорганізми або активізуватися ті, що вже є, тому влітку існує велика ймовірність «підхопити» застуду, ангіну, бронхіт і навіть пневмонію. Перебіг літніх ГРВІ найчастіше виявляється важчим, ніж зимових.

Під час чхання або кашлю з рота хворої людини вилітають дрібні частки слини і мокротиння (до 40 тисяч за одне чхання), в яких віруси містяться у неймовірно величезній кількості. Тому перший механізм передачі грипу та ГРВІ так і називається — повітряно-краплинний або повітряно-пиловий. Зазвичай інша людина не відразу вдихає частки вологі з вірусами (якщо лише не перебуває у безпосередній близькості до хворої людини), а після того, як вони осядуть на підлогу, висохнуть і знов піднімуться у повітря з пилом.

Інший механізм передачі респіраторної інфекції — контактний. Він менш очевидний, ніж повітряно-крапельний, але, можливо, грає і більшу роль у поширенні застудних захворювань (за даними українських дослідників, до 40-60% людей заражається грипом цим шляхом). Щоб віруси почали свою бурхливу життєдіяльність в новому організмі, вони

мусять, по-перше, вижити в умовах зовнішнього середовища, а по-друге — подолати безліч захисних бар'єрів самого організму: це і фільтруючі волосини в носі, і мигдалики, і вії, і секреторні імунноглобуліни на самих слизових. Все це стає набагато простіше, якщо нова людина сама скоротить для вірусу цей нелегкий шлях. Зазвичай більшість людей під час чхання або кашлю прикривають рот рукою, сподіваючись запобігти поширенню інфекції повітряно-крапельним шляхом. Але цим вони лише спрощують передачу своєї інфекції контактним шляхом. Справа в тому, що вся колосальна маса мікробів і вірусів, яка б вилетіла у відкритий простір, осідає на долоні цієї ж людини, а потім переноситься нею на будь-які поверхні (де вони зберігають свою активність протягом 7-8 годин, а за сприятливих умов і знач-

но довше), у тому числі і на ті, до яких доторкаються інші люди. Ще небезпечнішими є рукостискання після цього з друзями, колегами та знайомими, яким залишається потім лише доторкнутися своєю рукою до рота, носа, або протерти повіки очей, що мають дуже сприятливу до збудників ГРВІ слизову оболонку. Таким чином затяжний повітряно-крапельний шлях передачі скорочується для вірусу за часом і складнощами у десятки разів. Тому цей механізм передачі грипу та інших ГРВІ й назвали контактним. Люди ж часто навіть не контролюють, як брудними руками торкаються своїх рота, носа або очей, звідки і починається прямий та короткий шлях для бактерій та вірусів у організм. Англійський вірусолог Рон Екклз дослідив, що лише у 20% випадках зараження ГРВІ відбувається повітряно-крапельним шляхом, в інших — після контакту рук з поверхнями, на яких залишилися віруси, з подальшим дотиком до носа, губ або очей. Найбільше ризикують заразитися люди зі зниженим імунітетом організму, а також маленькі діти та літні люди, у яких навіть незначна кількість збудників спричиняє порушення роботи органів і цілих систем.

Як вважає американський епідеміолог Ральф Корделл, найефективнішим засобом профілактики вірусних і мікробних захворювань, якщо не вважати вакцинації, є регулярне миття рук та уникнення їх дотиків до власного обличчя.

Кілька років тому в одному з навчальних центрів американським

піхотинцям перед строем оголосили наказ: «Мити руки не менше п'яти разів на день!» Кількість новобранців, які зверталися до медсанчастини із застудами та бронхітом, відразу знизилася вдвічі.

За даними німецького гігієніста Маркуса Деттенкофера, миття рук з милом знищує на кожній долоні приблизно 180 мільйонів збудників. Температура води при цьому великого значення не має — тепла або гаряча вода лише дещо ефективніша від холодної. Не мають особливого значення й марки мила. Ті, що рекламовані як антибактеріальні, не мають більшої ефективності, ніж звичайне туалетне мило. Це довели, зокрема, дослідники у Пакистані, де захворюваність однаково сильно скоротилася як в сім'ях, які отримували під час експерименту звичайне мило, так і в тих, яким видали спеціальне антисептичне. Проте у всьому світі продаж таких видів мила зростає. З'явилися навіть паперові носові хустки, серветки, туалетний папір і пакети для сміття з антибактеріальним просоченням. Хоча гігієністи застерігають від захоплення такими речами. Багато антибактеріальних засобів можуть викликати алергію. Крім того, вони сприяють лише виробуванню нових, стійких до них, штамів збудників.

Мити руки треба:
— після користування убиральною, після зміни підгузників, коли чхаєте, кашляєте або ськаєтесь,
— перед прийомом їжі,
— після контакту з тваринами або продуктами їх життєдіяльності
— після приготування їжі, особливо якщо ви працювали із сирих м'ясом і т.п.

Така нескладна процедура з розряду особистої гігієни допомагає людині вберегтися від багатьох інфекційних захворювань.

Однак важливим для запобігання бактеріального зараження є не лише регулярне миття рук, але й їх ретельне сушіння від зайвої вологі. Дуже часто, за словами фахівців, люди недбало витирають руки після миття, натомість торкаються ними до одягу, що може сприяти поширенню бактерій. Як пояснюють гігієністи, на нашому тілі існують природні бактерії — умовно-патогенні мікроорганізми. Бактерії з інших джерел можуть теж жити на руках і легко потрапляють на різні поверхні, що підвищує ризик перехресного зараження. Коли ми миємо руки з милом, кількість бактерій на поверхні шкіри зменшується, але вони не обов'язково усуваються цілком. Якщо руки все ще вологі від води, цим бактеріям легше переміститися на інші поверхні. Англійські лікарі університету Бредфорда дослідили різні методи сушіння рук, йдеться і про

паперові рушники, традиційні сушарки для рук і нові моделі подібної техніки з використанням високошвидкісних струменів повітряного потоку та довели, що найнадійніший спосіб уберегти себе від бактерій — після миття рук ретельно витирати їх одноразовими рушниками.

У випадку якщо у вас немає можливості помити руки з милом, то можна скористатися дезінфектантами для рук, які містять хоча б 60% спирту.

Оскільки найбільше мікробів і вірусів на вашому телефоні, клавіатурі та миші, до яких ви найчастіше торкаєтесь, то бажано регулярно проводити їх дезінфекцію, а також протирати монітор спеціальними дезінфікуючими вологими серветками.

Причина третя (психологічна). Мити руки перед вживанням їжі нас привчають з дитинства батьки, вихователі в дитячому садку, вчителі, лікарі. Але миття рук потрібно також для заспокоєння нервів, профілактики здоров'я та зняття втоми. Вчені з Університету Мічигану довели, що миття рук є процесом не лише фізичного, а й емоційного очищення. Дослідження, яке вони провели, довело, що миття рук корисно не тільки з гігієнічної точки зору, але й для душевного комфорту. Воно допомагає не лише очистити їх від бруду, а й позбутися негативних емоцій. Більше того, ця процедура допомагає людині стати спокійнішою та добрішою, а також упевненіше прийняти рішення. Багато людей рішення приймають швидко і потім не шкодують про них. Але є й такі, які, зробивши вибір, відтак починають сумніватися у правильності свого рішення. Саме таким людям психологи дають пораду: частіше мийте руки. Причому не лише перед їжею, а безпосередньо перед ухваленням рішення.

Американські дослідники провели експеримент, під час якого запропонували двом групам добровольців зробити вибір між схожими речами повсякденного користування, даючи їм більш-менш високу оцінку. Перед дослідженням одній групі добровольців дали можливість вимити руки, а у другій такої можливості не було. Після першого експерименту добровольцям дозволили змінити свої оцінки. З'ясувалося, що в групі з «вимитими руками» люди давали оцінки швидше й рішучіше, ніж у тій, де руки ніхто не мив.

Учені стверджують: миття рук не підвищує якість рішень, воно лише позбавляє людину від когнітивного дисонансу та від неупевненості у власній правоті (когнітивний дисонанс — стан індивіда, що характеризується зіткненням в його свідомості суперечливих знань, переконань, поведінкових установок щодо деякого об'єкта чи явища, при якому з існування одного елемента випливає заперечення іншого та виникає пов'язане з цим відчуття неповноти життя).

(Продовження на стор. 10)

ЩОНАЙМЕНШЕ ТРИ ПРИЧИНИ, ЧОМУ НЕОБХІДНО ЧАСТІШЕ МИТИ РУКИ

(Закінчення. Поч. на стор. 9)

Зокрема, біографи у своїх книгах написали: «Президент США Рузвельт під час обговорення необхідності прийняття важливих рішень набагато частіше мив руки».

Так що хочете приймати рішення й спати спокійно — частіше мийте руки.

Як з'ясували дослідники з університету Кельна в Німеччині, процес миття рук робить нас щасливішими. Вони стверджують, що цей гігієнічний ритуал підвищує впевненість у собі та дозволяє «змити» відчуття нещодавньої невдачі.

Вода може творити дива: вона в буквальному сенсі змиває негативні емоції. За даними нещодавнього дослідження, людина, яка помила голову або навіть просто вимила руки, позбувається частини негативних переживань.

Вчений Спайк Лі, який займається дослідженнями в університеті штату Мічиган, стверджує, що миття рук або прийняття душу допомагають прогнати відчуття сорому, позбутися негативного емоційного настрою та набутти впевненості у собі. Подібний ефект приносить навіть думка про контакт з водою. Механічне очищення поверхні тіла, на думку дослідника, супроводжується позбавленням від душевних «забруднень». Волонтери, які скористалися можливістю помити руки, відчували набагато менше почуття провини. Також повідомляється про те, що люди, які помили руки і перестали відчувати сильні докори сумління, відчули гостру потребу зробити який-небудь позитивний вчинок.

Однак метод, відкритий Спайком Лі, має один мінус: вода однаково ефективно видаляє як негативні, так і позитивні емоції. На думку й інших вчених, хоча миття рук після якогось невдачі знижує тиск негативних емоцій, воно також знижує й мотивацію, тобто прагнення краще працювати в новій ситуації, що вимагає напруження сил. Приємні спогади, після яких ви помите руки, відразу ж втрачають свою яскравість та емоційний відгук.

Звичайно ж найчастіше відчуття тілесної й психологічної чистоти не може зробити людину щасливішою, ніж вона себе вважає.

Враховуючи значимість цієї процедури, Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй і, зокрема, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) оголосили 15 жовтня Всесвітнім днем миття рук.

Як відзначають експерти ООН та ВООЗ, миття рук рятує тисячі дитячих життів щодня. «Брудні руки» є однією з головних причин високої дитячої смертності в Азії та Африці. Через немиті руки в організм людини потрапляють збудники холери, вірусної пневмонії, гепатиту, грипу та гострих респіраторних захворювань і т.п.

Не можна не помітити, що така проста гігієнічна процедура, як миття рук, здатна запобігти не лише зараженню організму шкідливими вірусами та інфекціями, але й зробити життя людини більш комфортним, приємним і безпечним.

У ПРОФСПІЛКОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ТДМУ – НОВЕ КЕРІВНИЦТВО

4 червня відбулася звітно-виборна профспілкорова конференція ТДМУ імені І. Я. Горбачевського.

Делегати заслухали звіт профкому працівників і студентів за минулі п'ять років, з яким виступив голова профкому, доцент Ю.В. Угляр. Про роботу ревізійної комісії прозвітував її голова доцент В.Д. Волошин.

В обговоренні доповідей виступили доцент В.П. Пида, доцент В.Є. Городецький та студентка стоматологічного факультету А.В. Чикита.

У роботі конференції взяв участь і виступив голова Терно-

Зі звітом роботи профкому за 5 років – доцент Юрій УГЛЯР

Виступає голова ревізійної комісії доцент Володимир ВОЛОШИН

Новообраний голова профкому, доцент Петро ЛИХАЦЬКИЙ

Обрано новий профспілковий комітет у складі 9 працівників і 12 студентів, а ревізійну комісію – в складі двох працівників та одного студента.

На перших організаційних засіданнях головою профкому обрано доцента П.Г. Лихацького, заступниками – доцента В.Д. Волошина і доцента О.В. Покришко, а головою ревізійної комісії – доцента І.Р. Копитчака.

Конференція також обрала делегатів на обласну звітно-виборну профспілкову конференцію медичних працівників.

**Прес-служба профкому
університету**

Акція

МАРАФОН ДОБРА

У світі дедалі популярнішими стають добродійні марафони заради важливої мети. Щорічно тисячі людей долають сотні кілометрів, аби долучитися до спільного руху, подолати певну дистанцію та допомогти тим, хто цього потребує. Тернопіль – місто активних людей, тому перейняти таку ініціативу було легко.

Зібрати 150 тисяч гривень на купівлю холтер-електроенцефа-

– це перший проект, а сам марафон триватиме цілий рік, завдяки якому буде зібрана «сума певних добрих вчинків».

До цього марафону долучилися студенти ТДМУ та викладачі кафедри фізичної реабілітації, здоров'я людини та фізичного виховання, одні з перших серед вищих навчальних закладів міста.

Кожен учасник марафону – держслужбовці, спортсмени, підприємці, викладачі, студенти,

журналісти, школярі – зробили свій добродійний внесок. Пробігли середмістям півтора кілометри. Такі та інші акції, кажуть організатори, будуть проводити, допоки наберуть необхідну суму – 150 тисяч гривень. За перший пробіг тернопільяни пожертвували 33121 гривню.

Щоб повірити в добро – треба починати його творити! Так ми не лише допоможемо добрій справі, але й з користю для здоров'я проведемо час.

**Дарія КОЗАК,
завідуюча кафедрою
фізичної реабілітації
здоров'я людини
та фізичного виховання,
доцент**

лографа в обласну дитячу клінічну лікарню для безкоштовного обстеження хворих дітей області на епілепсію – така мета добродійного марафону, який відбувся у Тернополі 23 травня. В рамках проекту – забіг на півтора кілометри. Він стартував на Театральному майдані. Організатори проекту «Марафон добра» – «Благодійний марафон»

НАША ПОШТА

«РОБИМО ПЕРШІ КРОКИ ДО ЗДОБУТТЯ МЕДИЧНОЇ ПРОФЕСІЇ»

Вплітаючи десяту квіточку у віночок своєї шкільної долі, ми, учні ліцейного 10-А класу поступово стаємо дорослими. Майбутнє дивиться нам в очі й приходить до нас у мріях, надіях, сподіваннях.

Старанно навчаючись у ТНВК № 15, також здобуємо поглиблені знання з хімії, біології, фізіології людини й тварини, латинської мови у Тернопільському медичному університеті. Знаннями з факультативного курсу «Латинська мова та основа медичної термінології» ділиться вроданий своїй справі викладач Роман Богданович Коцюба. Цікавими є заняття з факультативного курсу «Хімія з основами фармакології», які проводить досвідчений викладач, доцент Надія Андріївна Васишин. Факультативний курс «Фізіологія людини та тварини»

читає доктор медичних наук, професор Степан Несторович Вадзюк.

Нам цікаво під час цих занять проводити досліди, пізнавати під мікроскопом таємниці клітинного життя.

Ми робимо перші маленькі кроки до здобуття медичної професії. Змістовні практичні та теоретичні знання додають нам впевненості, адже попереду нас усіх чекає нове життя – студентське. А ті знання, які ми отримуємо в медліцеї, допоможуть нам утвердитися в цьому нелегкому дорослому житті.

Майбутнє запрошує до себе... Ми засвоюємо добру науку, покладемо її у свої серця – і в путь. З Богом!

**Мар'яна КОГУТ,
учениця ТНВК №15, староста**

ДЯКУЄМО ЗА ЗНАННЯ

Ми, випускники 11-Б класу, передаємо естафету ліцейстам 10-А класу Тернопільського НВК «ЗОШ I-III ст.-медичний ліцей № 15». Протягом двох років вивчали такі предмети, як латинська мова з основами медичної термінології, хімія з основами фармакології, фізіологія людини та тварини, медична інформатика. Здобути знання допомогли нам у виборі майбутньої професії, а ліцейстам, які незабаром стануть студентами-медиками, стануть в добрій нагоді у навчанні.

Також ліцейсти брали активну участь у різноманітних заходах, що відбувалися в Тернопільському державному медичному університеті. Зокрема, у травні ко-

манда юних інтелектуалів стала учасником інтерактивної гри «Що? Де? Коли?» разом зі студентами-медиками. Така співпраця збагачувала нас новими знаннями, враженнями, позитивними емоціями. Завершився останній навчальний рік науково-практичною конференцією «Сучасні медико-біологічні досягнення».

На прощання хочеться подякувати усім викладачам Тернопільського державного медуніверситету та побажати сил, натхнення, плідної праці на науковій ниві, а випускникам – реалізувати себе, адже ми – майбутнє нашої держави!

**Петро БУЗЬКО,
випускник ЗОШ-медліцею №15**

УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВЕЦЬ АРСЕН ГУДИМА ЖИВЕ В ЙОГО ТВОРЧОМУ ЗДОБУТКУ І В НАШІЙ РЕЛІГІЄЗНАВЧІЙ ПАМ'ЯТІ

**Анатолій КОЛОДНИЙ,
заступник
директора-керівник відділення
релігієзнавства Інституту
філософії ім. Г.С.Сковороди
НАН України, професор**

У грудні 2013 року на 80 році зійшов зі свого земного життя відомий вчений-релігієзнавець, талановитий викладач тернопільських ВНЗ (насамперед — медичного університету), Почесний науковий співробітник відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди Національної академії наук України, професор Арсен Миколайович Гудима. Всі, хто знав його, працював разом з ним, значився не лише серед друзів, а й просто знайомих покійного, довго відчували цю втрату. Очолуючи протягом майже 15 років обласний осередок Української асоціації релігієзнавців, Арсен Миколайович успішно творив релігієзнавчу ауру як тернопільського обласного, так і всеукраїнського масштабу, давав зразок самовідданої та творчої праці на цій ділянці науково-організаторської роботи. В цьому багатьом з нас у нього можна повчитися.

Як досвідчений педагог, Арсен Миколайович насамперед вважав, що для кожної особистості, зокрема, навчання за її власним бажанням, маючи за взірць належні приклади, не замінять ніякі поза нею сформовані новації, та ще й коли вони з чужого плеча, не відповідають умовам, місцю та часу. На думку педагога, «не можна ототожнювати поняття «навчальна дисципліна» з «предметом вивчення». «Дисципліни забезпечують стандартні програми, відповідно — підручник та дидактико-педагогічні шаблони, унаочнення, — наголошував він. — Предмет — це логіка дисципліни, яка орієнтує на причинно-наслідкові зв'язки навчального матеріалу. Останнє потребує від викладача постійної творчості, зростання дидактико-педагогічної майстерності, що охоплене проявами його особистості... беру на себе бездоганно читати дисципліну з найновішими технологіями і не дати (крім переказу навчальної програми) чіткої відповіді — чого необхідно було творчо навчити? Що ж стосується мене, то культ знань і навчання, де працював протягом всіх років свого життя, не полишав мене. На вищому щаблі інтелекту я завжди мав бажання творити, творити і ще раз творити вдосконалення методики навчання для розвитку наукового знання... Кожен викладач — автономна особистість, яка своїм звучанням творить симфонію дієздатно-творчого колективу».

Арсен Гудима був організатором більше десятка різного масштабу — міжнародних, всеукраїнських, регіональних чи вузівських — наукових конференцій в Тернополі, Києві та Кременці, його доповіді й повідомлення звучали на півдні України і в закордонні. За редакцією А.Гудими побачили світ 12 збірників наукових праць з широкого спектру релігієзнавчої тематики, зокрема, п'ять — з проблем феномену християнства. Сам Арсен Миколайович видрукував понад 300 наукових праць — індивідуальних монографій і розділів у колек-

тивних, підручників, навчально-методичних посібників, брошур і різноманітних статей. Завдяки науковому ентузіазму А.Гудими вдалося віднайти в Тернопільському архіві оригінал фундаментальної праці знаного українця-етнолога, борця за Українську православну автокефалію Арсена Річинського «Проблеми української релігійної свідомості», видрукувати її кількома виданнями, зорганізувати повернення до Тернополя з місця заслання московсько-комуністичною владою до Казахстану прах відомого борця за Українську православну автокефалію, сприяти його висвяті УАПЦ. Дві свої авторські монографії Арсен Миколайович присвятив постаті цього самовідданого борця за незалежність України та самостійність її Церкви. Заслугу А.Гудими перед українським православ'ям відзначили своїми нагородами дві церкви — Автокефальна православна та Київський Патріархат.

Всі, хто знав Арсена Миколайовича, відзначали його активну українську громадянську позицію. У боротьбі за Українську Україну професор був безкомпромисним. Відомі його праці та чисельні науково-публіцистичні статті в тернопільській пресі із захисту української святині Почаївської лаври від посягання на неї московсько-православних загарбників, подання дійсної, історично значимої для українства природи Берестя-1596, обстоювання Київської традиції та Східного обряду в українському християнському конфесійному багатоманітті України, ролі Української Церкви в контексті духовного та національного відродження. А.Гудима не вбачав у росіянах своїх «старших братів», більше того — він просто їх не любив. І в цьому А.Гудима був беззастережний. Нинішня фашистська агресія росіян на терени України (саме їх, бо ж 86% з них схвалюють політику Путіна) засвідчує прозорливість нашого колеги: від росіян добра не жди. І в цьому наш Арсен був співзвучний з Тарасом Шевченком, який у своїй «Катерині» застерігав від кохання з москалями. Саме наше братання з ними в радянські та порадянські роки й призвело до того, що ми виявилися обеззброєні у боротьбі з цим віковичним підступним ворогом-колонізатором, навченим на собачі атаки.

Арсен Миколайович визнавав, що любов до України, крім батьків, у нього особливо формувалася його дядько, вчитель Мирослав Сокіл — гімназійний товариш Ярослава Стецька. Він казав Арсену-юнаку: «Запам'ятай, що національна ідея незнищенна. Гинуть одні борці за неї, на їхнє місце стануть інші, бо вони — природна відповідь на свободу людини». А.Гудима на основі своїх наукових пошуків робить висновок, що під виглядом «єдиновірного вчення» в роки радянської окупації без жодного сумніву насаджувалася, по суті, прихований московський імпернеоколоніалізм в інтернаціональному оздобленні.

Мали «русскую национальную идею» помножену на московський імпершівнізм.

Праха Арсена Миколайовича прийняла земля рідного йому Нового Села, що на Підволочизині. Науковець багато зробив для вивчення історії села, національної героїки новоселівців, увічнення героїчної пам'яті борців за Україну своїх односельчан.

У рік смерті він видрукував свою біографічну оповідь «Мої оберєги». Не маємо можливості тут переповідати її повний зміст, бо ж вона варта того, щоб була прочитана кожним шанувальником пам'яті Великого Українця. Лише особисте читання написаного дає можливість відчути весь багатий спектр духовності автора взаємини, відтворити світ його взаємини і віднайти своє місце в ньому.

Познайомився я з Арсеном 1961 року у військовому таборі в Підмос-

УАР Тернопільщини. Своїм науковим доробком Арсен вийшов за наукові межі України, став членом-кореспондентом Української академії наук Канади, а водночас і перетнув україно-російський кордон своєю ненавистю до сусіда-колонізатора, сусіда, який щодо українців постав як фашист-загарбник, плекаючи мрію відродження «єдиної і неделимої Родини», в ім'я утвердження уявного «інтернаціонального братства народів». Арсен Миколайович відзнаходив багато спільного у Гітлера і Путіна, в німців і росіян. Останнім завжди було мало вже загарбаних ними територій, на які вони принесли свій примітив середньовічної духовності та господарки, жлобсько-алкоголічну культуру. Біди української історії пов'язані з Росією, самозакоханістю московитів, їх непомірним самозвеличенням, прагненням розглядати нас, українців, як якихось пришепел, недоуків. Бог чомусь покарав українців, підсунувши їм в сусіди цього хижака. Гудима прагнув у різний спосіб пробудити українців від історичної сплячки до активності в історичному поступі, переживав з того, що серед нас багато хохлів і малоросів, мало щирих українців.

Арсен Миколайович народився і сформувався в сім'ї, в помешканні якої поруч з іконами святомистичний зв'язок плекали портрети Т.Шевченка та І.Франка, а в полі зору національної ідилії був Золотоверхий Київ і Запорізька Січ. Відомо, що піднесенню національної свідомості галичан сприяли Українська Церква, «Просвіта», Наукове товариство ім. Т.Шевченка, молодіжні спільноти «Сокіл», «Пласт» та ін. Все це в радянські роки кваліфікувалося як вияв «українського буржуазного націоналізму», якому влада оголосила безкомпромисну боротьбу, плекаючи водночас різноманітне й всезростаюче поширення ідей московського великодержавного шовінізму. Українців за націоналізм відправляли в Сибір далекі, на поселення в ГУЛАГах та ін., а москвінів за оспівування «Росии вольной» всяко заохочували, додаючи до них ще й тих, хто змосковщувалася, ставав україно-національним зрадником.

Національне відродження, наголошував А.Гудима, потребує єдності, співпраці і зусиль всіх верств суспільства, особливо за умов відсутності визнаного лідера українства, потребує боротьби тривалої, а не епізодичної та скороминущої. Вадою нашою, наголошує професор, є звичка до вислуговування іншим, здатність йти «за шмат гнилої ковбаси» в найми, зникнення почуття національної гордості та громадянської гідності, мізерно-марнослівний (але пихатий) егоїзм, «самодостатньо-ліниве» ставлення особистості до потреб суспільства. Тут вдалою є думка Арсена Миколайовича, що історичними ворогами нашого народу є вождизм, гетьманізм, амбітність. При цьому у нас голос неуча часто має стільки ж значення (а то й більше), як і голос освіченого фахівця, заїдає дріб'язковість, вузький егоїзм, двоєдушність і пиха. Стихийна люстрація

в умовах національних перетворень в Україні, на чому часто наполягає вулиця, постане як війна всіх проти всіх, що допоможе тисячам зовнішніх факторів задушити дитя відродження ще в колисці. На здоровий глузд, де нині взяти економістів, вчених, істориків, соціологів, інженерів та інших працівників, які не мали в руках у недалекому минулому партійного квитка. Формується думка, що вони нібито непотрібні для розбудови України, що вона поза ними має десь інде засоби та інтелектуальну силу для успішного виробничого, соціально-економічного, політичного та духовного поступу. При цьому не рахуються з тим, що для більшості партквиток у минулому виконував роль, по суті, «хлібодавчої картки». Без нього нікуди не міг потикатися, знайти належну роботу. Тому в кишені носив компартійний квиток, а душу мав українського націоналіста. Тут варто пригадати Олесь Гончара, який наголошував на вартості буття навіть членом ЦК партії, що дозволяло заздалегідь унеможливити арешти й страти відомих українських діячів. Автор статті відчув це на собі. Директор нашого Інституту філософії, академік В.Шинкарук багатьох рятував так. Він просто викликав до себе тих, кого мали прийти та забрати, радив написати заяву на звільнення й водночас домовлявся де-інде за Києвом про вакансію для них.

Арсена Миколайовича турбувало і те, як в перші роки незалежності нерозумно нищилося у нас налагоджене виробництво, розвинена інфраструктура господарства. Так, зникла виробнича потуга Тернополя — комбайновий завод разом з бавовняно-прядильним комбінатом, завод «Сатурн», фабрика штучної шкіри та інші відомі виробництва. Вони стали чомусь непотрібними в розбудові Української незалежної держави. Скільки в це було вклено розуму та коштів того ж українського народу. А «борці за Україну» зайнялися при цьому перейменуванням вулиць, творенням школи мистецтв, переназвою озера, зрештою, взаємощануванням та ін. Були змагання в промовах патентованих патріотів, а не в менеджерстві, розв'язанні завдань повсякденного життя, не в збагаченні знаннями і досвідом. З'явилися всілякі протистояння, а між тим національна ідея вимагає від усіх і кожного чуття Єдиної Української Родини та непохитної відповідальності за найменшу національну справу.

Професор-науковець працював на Україну по змозі своїх сил і можливостей. І тут він користувався Франковим життєдайним орієнтиром «не з причини сентиментальної натури» в ім'я нашого сьогодення: «До цього мене примушує почуття собачого обов'язку. Як син селянина-русина, вихований чорним спеченим хлібом, працею твердих селянських рук, почуваю обов'язок панщиною свого життя відробити ті шеляги, які видала селянська рука на те, щоби я міг видряпатися на висоту, де повно світла, де пахне воля, де яснють вселюдські ідеали. Мій руський патріотизм — то не сентимент, не національна гордість, то тяжке ярмо, покладене долею на мої плечі. Я можу здригатися, можу тихо проклинати долю, що поклала мене на плечі це ярмо, але скинути його не можу. Іншої Батьківщини шукати не можу, бо став би підлим перед власним сумлінням».

ДАЛІ БУДЕ

